

Diagnoza sytuacji społecznej miasta Bielsk Podlaski

KWIECIEŃ 2014

Diagnoza zawiera:

- I. Raport z badania *Mocne strony i trudności w społeczności lokalnej*
  - 1.1 Informacje wstępne
  - 1.2 Cele badania
  - 1.3 Techniki zastosowane przy zbieraniu danych
  - 1.4 Ocenę badania
  - 1.5 Ocenę rezultatu- przedstawienie danych
  - 1.6 Rekomendacje
- II. Dane pozyskane z instytucji i organizacji:
  - 2.1 Obszar edukacji i kultury
  - 2.2 Kwestię zdrowia mieszkańców
  - 2.3 Rynek pracy i osoby bezrobotne
  - 2.4 Obszar bezpieczeństwa
  - 2.5 Kwestię osób zależnych: starszych oraz niepełnosprawnych.
  - 2.6 Wykluczenie społeczne podopiecznych MOPS

I. RAPORT Z BADANIA

MOCNE STRONY I TRUDNOŚCI W SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

1.1 INFORMACJE WSTĘPNE

Raport przedstawia wyniki badań przeprowadzonych w okresie maja-czerwca 2013 roku w celu opracowania diagnozy do „Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Miasta Bielsk Podlaski na lata 2014-2022”.

Badanie zostało przeprowadzone wśród mieszkańców.

Respondentami badań byli: przedstawiciele oświaty (pracownicy szkół i przedszkoli), służby zdrowia, Środowiskowego Domu Samopomocy, Powiatowego Urzędu Pracy, Biblioteki Miejskiej, Pływalni Miejskiej „Wodnik”, Bielskiego Domu Kultury, organizacji pozarządowych, pracownicy socjalni MOPS, klienci pomocy społecznej, przedstawiciele Rady Miasta, mieszkańcy miasta. Kwestionariusze ankiet były przekazywane bezpośrednio uczestnikom.

Ankietowanie przeprowadzone zostało przez pracowników MOPS i UM w Bielsku Podlaskim.

Narzędziem badawczym była anonimowa ankieta. W badaniu wzięło udział 245 osób w wieku od 17 do 73 lat, z wykształceniem podstawowym, zawodowym, średnim i wyższym. Grupę badawczą stanowił przekrój różnych grup społecznych i instytucji.

Tabela 1. Respondenci według wieku.

wiek	liczba osób	procent osób
poniżej 18	10	4%
18-30	28	11%
31-40	61	25%
41-50	63	26%
51-60	68	28%
powyżej 60	11	4%
brak danych	4	2%
razem	245	100%

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że najliczniejszą grupę stanowili respondenci w wieku 51-60 lat (28%), niewiele mniejszą badani w wieku 41-50 lat (26%) oraz w wieku 31-40 lat (25%). Zdecydowanie mniej wypowiadało się osób w wieku poniżej 18-go roku życia (4%) i powyżej 60-go roku życia (4%).

Tabela 2. Respondenci według płci.

płeć	liczba osób	procent osób
kobieta	169	69%
mężczyzna	39	16%
brak danych	37	15%
razem	245	100%

Wśród badanych dominowały kobiety - 69%, mężczyzn było znacznie mniej.

Tabela 3. Respondenci według wykształcenia.

wykształcenie	liczba osób	procent osób
podstawowe	16	7%
gimnazjalne	1	0,5%
zawodowe	14	6%
średnie	74	30%
wyższe	138	56%
brak danych	2	0,5%
razem	245	100%

Najwięcej osób wśród ankietowanych posiadało wykształcenie wyższe, tj. 56%. Drugą liczną grupę stanowiły osoby z wykształceniem średnim, tj. 30%. Najmniejszą liczbę wśród respondentów stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym, tj. 0,5% oraz osoby, które nie określiły swojego wykształcenia - 0,5%.

1.2 CELE BADANIA

Celem badania było pozyskanie od ankietowanych informacji na temat mocnych stron, trudności i potrzeb społecznych wyrażanych przez mieszkańców Bielska Podlaskiego.

Zidentyfikowane problemy społeczne posłużyć mają do opracowania propozycji zmian w nowym dokumencie strategicznym.

1.3 TECHNIKI ZASTOSOWANE PRZY ZBIERANIU DANYCH

Narzędziem badawczym była anonimowa ankieta zawierająca 9 pytań, w tym 7 pytań otwartych i 2 półotwarte oraz metryczkę. Pytania otwarte posłużyły respondentom nie tylko do oceny problemów społecznych, ale także dały możliwość przedstawienia propozycji ich rozwiązania.

1.4 OCENA BADANIA

Respondenci podchodzili do badań z umiarkowanym entuzjazmem, jednakże w trakcie wypełniania kwestionariuszy dało się zauważyć zaangażowanie i szczerość wypowiedzi. Znaczna część badanych miała poczucie, iż poprzez wypowiedzi w ankietach ma możliwość wpływu na rozwiązanie problemów społecznych naszego miasta. W kilku ankietach niektóre pytania zostały bez odpowiedzi, co może wskazywać na zbagatelizowanie, niezauważenie problemów lub niezrozumienie pytań ankietowych.

Badanie zrealizowano zgodnie z założeniami. Rozdano 270 kwestionariuszy ankiet, z tego 245 (91%) zostało wypełnionych.

W pytaniach otwartych respondenci w większości przypadków udzielali kilku odpowiedzi na jedno pytanie, w związku z powyższym przy analizie wyników badań wartości liczbowe i procentowe nie sumują się do 100. W raporcie badań uwzględniono najczęściej pojawiające się odpowiedzi.

1.5 OCENA REZULTATU – PRZEDSTAWIENIE DANYCH

Na pytanie 1. „*Największą zaletą naszego miasta jest...*”

Poniżej zamieszczona tabela przedstawia wyniki odpowiedzi najczęściej udzielanych przez respondentów.

Tabela 4. Zalety miasta Bielsk Podlaski

zalety miasta	liczba odpowiedzi	procent osób
walory przyrodnicze, tj. duża ilość zieleni, parków oraz skwerów	90	37%
estetyczny wygląd miasta tj. czyste, zadbane, ładne	71	29%
wielokulturowość	38	16%

położenie geograficzne	24	10%
rozbudowana infrastruktura drogowa	20	8%
wielkość miasta, tj. mała liczba mieszkańców, bliska lokalizacja	20	8%
zaplecze rekreacyjno – wypoczynkowe, tj. basen, park	19	8%
rozwój miasta	17	7%
Ratusz Miejski, Plac Ratuszowy	13	5%
imprezy kulturalne	11	4%
inne	57	23%
brak danych	2	1%

Jak wynika z powyższych danych mieszkańcy Bielska Podlaskiego uważają za największy walor miasta dużą ilość zieleni, parków, skwerów (37%) oraz estetyczny wygląd miasta (29%). 16% spośród badanych uznało za zaletę miasta jego wielokulturowość, natomiast 10% jego położenie geograficzne.

Jako przykład możemy zacytować jedną z odpowiedzi ankietowanych: „*Prawidłowa urbanizacja, nasze miasto pięknieje z roku na rok (kolorowe domy, rabaty kwiatowe), modernizacja dróg i ulic*”(ankieta nr 131).

Wśród marginalnych pojedynczych odpowiedzi stanowiących 23% jako zalety uznano:

- bogatą historię miasta,
- tolerancję religijną,
- dobrą organizację urzędów i instytucji,
- Szkołę Ikonograficzną, Rynek Miejski, odremontowany budynek Urzędu Miasta, bliskość granicy.

Na pytanie 2. „*Największą trudnością naszego miasta jest...*”

Trudności miasta wymienione przez respondentów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Trudności miasta Bielsk Podlaski

trudności miasta	liczba odpowiedzi	procent osób
brak miejsc pracy szczególnie dla ludzi młodych	77	31%

brak interesujących miejsc rozrywki i wypoczynku dla dzieci i młodzieży, tzw. bazy rekreacyjno – wypoczynkowej, np. ogólnodostępnych boisk sportowych, placów zabaw dla dzieci, świetlic, klubów, ośrodków kultury, zalewu itp	48	20%
słabo rozwinięta infrastruktura drogowa, tj. modernizacja niektórych skrzyżowań, zły stan techniczny nawierzchni dróg i chodników itp.	32	13%
niewystarczająca ilość miejsc parkingowych w centrum miasta	26	11%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	20	8%
słabo rozwinięta komunikacja miejska	13	5%
wzmożony ruch uliczny samochodów tzw. korki	11	4%
niewystarczająca ilość koszy na śmieci w mieście	9	4%
bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych	8	3%
wandalizm	8	3%
zanieczyszczanie środowiska przez prywatne zakłady, przedsiębiorstwa	8	3%
inne	72	29%
brak danych	4	2%

Z powyższych danych wynika, iż największą trudnością miasta jest brak miejsc pracy (31%), brak miejsc rozrywki dla dzieci i młodzieży (20%). 13% spośród badanych zwróciło uwagę na słabo rozwiniętą infrastrukturę drogową.

Potwierdzeniem w/w informacji jest wypowiedź z ankiety nr 136: „*mało miejsc i propozycji (form) spędzania wolnego czasu – dzieci i młodzieży, miejsca dziennego pobytu dla ludzi starszych i samotnych (w formie np. klubu)*”.

Spośród jednostkowych odpowiedzi (ogółem 29%) na uwagę zasługują np.:

- brak bazy noclegowej,
- drogie koszty utrzymania,
- niski poziom zarobków,
- brak obwodnicy miasta,
- brak Domu Pomocy Społecznej
- oraz niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych

Na pytanie 3. „*Najbardziej brakuje mi w środowisku lokalnym...*”

Odpowiedzi na pytanie nr 3 zawiera poniższa tabela.

Tabela 6. Braki miasta Bielsk Podlaski

braki w środowisku lokalnym	liczba odpowiedzi	procent osób
kina	73	30%
miejsz rekreacyjno – wypoczynkowych do spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży i dorosłych, tj. ogólnodostępne boiska sportowe, korty, zalew	36	15%
ogólnodostępnego placu zabaw dla dzieci, tzw. ogródka Jordanowskiego	25	10%
rozbudowanej infrastruktury drogowej ze szczególnym uwzględnieniem ścieżek rowerowych	25	10%
miejsz o charakterze kulturalno – towarzyskim dla dorosłych, tj. kluby, kawiarnie, restauracje	21	9%
miejsz o charakterze kulturalno – edukacyjno – rozrywkowym dla dzieci i młodzieży, tj. świetlice, ośrodki kultury, kluby, młodzieżowe centra kultury	18	7%
impresz o charakterze kulturalno – rozrywkowym	14	6%
teatru	10	4%
brak miejsc pracy	10	4%
miejsz parkingowych w centrum miasta	7	3%
więzi społecznych i pomocy	7	3%
inne	85	35%
brak danych	13	5%

Zdaniem znacznej większości respondentów najbardziej brakuje im w mieście dostępu do kina (30%), miejsc o charakterze rekreacyjno – wypoczynkowym (15%) oraz ogólnodostępnego placu zabaw dla dzieci (10%). Potwierdzeniem powyższych danych może być jedna z odpowiedzi zawarta w ankiecie nr 154 „*najbardziej brakuje mi w środowisku lokalnym nowoczesnego centrum kulturalnego*”. Już w tym pytaniu część ankietowanych z wyprzedzeniem zwróciła uwagę na bardzo ważny problem zacieśniania więzi społecznych pomimo, iż zagadnienie to będzie szczegółowo analizowane w pytaniu nr 9, potwierdzeniem tego są cytaty zawarte w ankietach nr 99 i nr 163 „*najbardziej brakuje mi (...) lokalu dla ludzi w średnim wieku, otwartości ludzi na problemy społeczne*” ankiet nr 99, „*najbardziej brakuje mi (...) silniejszych więzi społecznych pozbawionych zawiści oraz instytucji kultury (kina)*” ankiet nr 163.

Wśród marginalnych odpowiedzi pojawiły się m. in.: brak dostępu do lekarzy specjalistów, brak deptaka w centrum miasta, brak świetlic i klubów terapeutycznych dla dorosłych, brak dobrej komunikacji miejskiej, niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych, brak biblioteki z kawiarenką oraz brak specjalistycznych placówek oświatowych (ogółem 35%).

Na pytanie nr 4 „Najbardziej jestem zadowolony(a) z...” uzyskano następujące odpowiedzi:

Tabela 7. Zadowolenie mieszkańców miasta Bielsk Podlaski

zadowolenie mieszkańców	liczba odpowiedzi	procent osób
estetycznego wyglądu miasta	47	19%
walorów przyrodniczych miasta, tj. dużo zieleni, parków, skwerów	34	14%
modernizacji i rozbudowy infrastruktury drogowej, tj. remontu dróg, chodników, ścieżek rowerowych	31	13%
rozwoju miasta	28	11%
infrastruktury rekreacyjno – sportowej, tj. boisko „Orlik”, Pływalnia Miejska „Wodnik”	27	11%
wielkości miasta, tj. braku korków, dobrej lokalizacji, bliskiego dostępu do różnych instytucji itp.	16	7%
możliwości pracy zawodowej	14	6%
impresz rozrywkowych organizowanych przez BDK, Muzeum, Bibliotekę Miejską	13	5%
inne	52	21%
brak danych	28	11%

Najwięcej respondentów jest zadowolonych z estetycznego wyglądu miasta (19%) oraz jego walorów przyrodniczych (14%). 13% spośród ankietowanych jako plus wskazuje na modernizację i rozbudowę infrastruktury drogowej. Jako przykład mogą posłużyć wypowiedzi zawarte w następujących ankietach:

- ankieta nr 94 „Na dzień dzisiejszy jestem zadowolona ze zmian jakie zaszły w naszym mieście w ostatnim czasie. Raczej jestem zadowolona, dobrze mi się tu żyje i mieszka”
- ankieta nr 126 „Najbardziej jestem zadowolona z promocji miasta i jego wizerunku na zewnątrz”

Wśród pojedynczych odpowiedzi szczególną uwagę zwracają następujące wypowiedzi badanych: z działania samorządu lokalnego, zabytków sakralnych, tolerancji, anonimowości, a także organizacji imprez patriotycznych (ogółem 21%).

Na pytanie nr 5 „Najszybciej powinno ulec zmianie ...”

Zmiany zaproponowane przez badanych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Zmiany w mieście Bielsk Podlaski

zmiany w mieście	liczba odpowiedzi	procent osób
infrastruktura drogowa, m. in. modernizacja niektórych skrzyżowań, rozbudowa miejsc wyznaczonych dla ruchu pieszego i rowerowego, poprawa jakości dróg i miejsc parkingowych, oświetlenie ulic	56	23%
zwiększenie liczby miejsc pracy zwłaszcza dla ludzi młodych	29	12%
zwiększenie poczucia bezpieczeństwa (więcej patroli policyjnych)	23	9%
obniżenie kosztów wywozu śmieci tzw. ustawa śmieciowa, niewystarczająca ilość koszy na śmieci w mieście	19	8%
przebudowa BDK	15	6%
zwiększenie liczby miejsc wypoczynku dla matek z dziećmi, tj. place zabaw, ogródki Jordanowskie	10	4%
system pomocy społecznej	9	4%
zwiększenie miejsc o charakterze kulturalno – rozrywkowym dla dzieci, młodzieży i dorosłych	7	3%
wybudowanie obwodnicy miasta	7	3%
zwiększenie liczby przedszkoli	6	2%
inne	58	24%
brak danych	25	10%

Jak wskazują powyższe wyniki zdaniem respondentów zmianie powinna ulec infrastruktura drogowa (23%), zwiększenie liczby miejsc pracy (12%) i zwiększenie poczucia bezpieczeństwa (9%). Na uwagę zasługuje również wskazane przez badanych konieczność przebudowy Bielskiego Domu Kultury (6%).

Zdaniem badanego z ankiety nr 152 zmiany powinny dotyczyć: „1) podniesienie poziomu czystości w mieście 2) podniesienie poziomu bezpieczeństwa 3) zwiększenie ilości miejsc wypoczynku w tym np. stworzenie „ogródków Jordanowskich” czy tzw. siłowni na świeżym powietrzu 4) stworzenie taniej bazy noclegowej 5) stworzenie noclegowni i stołówki dla ludzi bezdomnych i biednych”.

Wśród marginalnych odpowiedzi stanowiących ogółem 24%, pojawiły się :

- utworzenie schroniska dla zwierząt,
- budowa nowych mieszkań,
- stworzenie noclegowni i stołówki dla ubogich,
- przebudowa i remont obiektów sportowych MOSiR,
- komunikacja PKP i PKS
- oraz utworzenie taniej bazy noclegowej.

Na pytanie 6. „*Jakie grupy społeczne w naszym środowisku najbardziej odczuwają skutki problemów (proszę wymienić maksymalnie trzy)*”

Tabela 9. Grupy społeczne w mieście Bielsk Podlaski najbardziej odczuwające skutki problemów

grupy społeczne	liczba odpowiedzi	procent osób
osoby bezrobotne	119	49%
osoby chore i niepełnosprawne	70	29%
młodzież	57	23%
osoby starsze	55	22%
osoby ubogie	36	15%

Zdaniem większości ankietowanych (49%) najbardziej skutki problemów odczuwają osoby bezrobotne, 29% respondentów uznało za grupę społeczną borykającą się z problemami osoby chore i niepełnosprawne natomiast 23% stwierdziło, iż najbardziej skutki problemów odczuwa młodzież.

Na pytanie 7 „*Które miejsce/miejsca wymaga(ją) interwencji/pomocy (ulica, osiedle) – dlaczego?*”(...)

Poniższa tabela przedstawia wykaz miejsc, które zdaniem respondentów wymagają pomocy.

Tabela 10. Miejsca w mieście Bielsk Podlaski wymagające interwencji

miejsca wymagające interwencji	liczba odpowiedzi	procent osób
modernizacja infrastruktury drogowej (zły stan nawierzchni dróg i chodników, oświetlenie ulic, modernizacja niektórych skrzyżowań, ograniczenie prędkości)	110	45%
miejsca zagrożone spożywaniem alkoholu, zakłócaniem spokoju i	81	33%

dewastacją mienia publicznego		
niezagospodarowane i niszczące budynki	21	9%
inne	62	25%
brak danych	19	8%

Respondenci wskazali kilka miejsc w mieście, które wymagają interwencji, są to m. in:

- modernizacja infrastruktury drogowej, tj. zły stan nawierzchni dróg i chodników oraz oświetlenia ulic (m. in. ul. Ogrodowa, Białowieska, Brańska, Wojska Polskiego, Wyszyńskiego, Jagiellońska, Żeromskiego, Ciołkowskiego, Piłsudskiego), przebudowa niektórych skrzyżowań w mieście (m. in. skrzyżowanie ul. Mickiewicza z ul. 11-go Listopada, ul. Mickiewicza z ul. Kazimierzowską, ul. Mickiewicza z ul. Widowską, ul. Kleszczelowskiej z ul. Białowieską) oraz ograniczenie prędkości ruchu pojazdów w centrum miasta (45%). **Skrzyżowanie ul. Mickiewicza z ul. Kazimierzowską zostało przebudowane w II połowie 2013 r.**

- miejsca zagrożone spożywaniem alkoholu, zakłócaniem spokoju i dewastacją mienia publicznego (m. in. parki miejskie, okolice sklepów nocnych oraz osiedla mieszkaniowe – place zabaw dla dzieci i klatki schodowe) (33%)
- niezagospodarowane i niszczące budynki w mieście tzw. pustostany (m. in. budynek po dawnym żłobku przy ul. Poświętnej, budynek byłego kina przy ul. 3-go Maja, budynek po byłym Zakładzie „Lenpol” przy ul. Wyszyńskiego, Bursy Szkolnej przy ul. Mickiewicza oraz budynek „Agro-Centrum” przy ul. Piłsudskiego) (9%).

Wśród pojedynczych odpowiedzi, które łącznie stanowią 25% można wymienić między innymi: brak aptek i zaplecza medycznego w południowej części miasta (za torami w kierunku Siemiatycz), renowacja dworca PKS/PKP, szpecące graffiti na elewacjach budynków, poprawa nawierzchni alejek w parku miejskim, renowacja stadionu miejskiego, brak postoju Taxi w centrum oraz niebezpieczne psy wędrujące się po mieście i jego obrzeżach.

Na pytanie 8 „*Komu należy pomóc przede wszystkim*” (zaznacz trzy). W tym pytaniu było wymienionych 11 możliwości odpowiedzi, tj.: „rodziny ubogie, osoby samotne, osoby niepełnosprawne, rodziny z uzależnieniem, uchodźcy, byli więźniowie, kobiety w ciąży i samotne matki, ofiary przemocy domowej, osoby bezdomne, osoby bezrobotne, inne – jakie?”

Tabela 11 Grupy społeczne, które zdaniem badanych wymagają pomocy.

grupy społeczne	liczba odpowiedzi	procent odpowiedzi
rodziny ubogie	128	52%

osoby niepełnosprawne	117	48%
ofiary przemocy domowej	106	43%
kobiety w ciąży i samotne matki	78	32%
bezrobotni	68	28%
osoby samotne	52	21%
bezdomni	40	16%

Każda osoba mogła wskazać maksymalnie trzy grupy społeczne, niektórzy respondenci wskazywali na jedną lub na dwie grupy, dlatego wartości procentowe nie sumują się do 100. Największa liczba ankietowanych uważa, iż należy przede wszystkim pomóc rodzinom ubogim (52%), następnie osobom niepełnosprawnym (48%) oraz ofiarom przemocy domowej (43%). Zdecydowanie najmniej osób wskazało na pomoc osobom bezdomnym (16%).

W pytaniu nr 9 zapytano respondentów: „*Jaki jest poziom integracji społecznej mieszkańców?*”. Ankietowani mieli sześć możliwości odpowiedzi:

1. *„więzi pomiędzy mieszkańcami są luźne, społeczność charakteryzuje wysoki poziom obojętności społecznej”*
2. *„mieszkańcy w małym stopniu identyfikują się ze społecznością i jej sprawami, brak zaangażowania społecznego mieszkańców”*
3. *„występują słabe więzi między mieszkańcami, występują nieliczne przejawy wzajemnej pomocy i wspólnych działań”*
4. *„występują pozytywne więzi pomiędzy mieszkańcami, podejmowane są wspólne działania w zakresie spraw społecznych”*
5. *„występują liczne przejawy samopomocy, społeczność jest zintegrowana, mieszkańcy identyfikują się ze społecznością”*
6. *„społeczność jest mocno zintegrowana, współdziała ze sobą, występują bardzo częste wspólne działania, mieszkańcy mocno identyfikują się ze społecznością”*

Tabela 12. Integracja społeczna

Poziom integracji społecznej	Liczbowo wyrażony poziom	liczba odpowiedzi	procent odpowiedzi
występują słabe więzi między mieszkańcami	3	109	44%

występują pozytywne więzi	4	55	22%
mieszkańcy w małym stopniu identyfikują się ze społecznością	2	44	18%
wysoki poziom obojętności społecznej	1	22	9%
liczne przejawy samopomocy	5	6	2%
społeczność jest mocno zintegrowana	6	2	1%
brak danych	-	7	4%
razem	-	245	100%

Zdecydowana większość ankietowanych uważa, iż pomiędzy mieszkańcami naszego miasta występują słabe więzi (44%). 22% badanych wskazało na występowanie pozytywnych więzi, natomiast 18% stwierdziło, iż mieszkańcy w małym stopniu identyfikują się ze społecznością. Zaledwie 1% ankietowanych uważa, że społeczność Bielska Podlaskiego jest mocno zintegrowana.

1.6 REKOMENDACJE

Podsumowując wyniki badań można dostrzec, iż respondenci są zadowoleni z miasta. Głównie zwracali uwagę na jego walory przyrodnicze i estetyczne, położenie geograficzne i lokalizację. Atrybutem miasta jest także jego różnorodność religijna i kulturowa. Ankietowani zwrócili również uwagę na wielkość miasta, tj. bliski dostęp do różnych instytucji oraz okolicznych miejscowości.

Zdaniem badanych istotnym problemem społecznym miasta Bielsk Podlaski są :

- bezrobocie, zwłaszcza osób młodych,
- ograniczony/utrudniony dostęp do kultury oraz miejsc rozrywki i wypoczynku,
- słabo rozwinięta infrastruktura drogowa ze szczególnym uwzględnieniem ścieżek rowerowych,
- niskie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców,
- niszczące, niezagospodarowane budynki użyteczności publicznej tzw. pustostany.

Wobec powyższego respondenci proponują zmiany polegające m. in. na:

- zwiększeniu liczby/tworzeniu nowych miejsc pracy zwłaszcza dla ludzi młodych,
- rozbudowie infrastruktury kulturalno – wypoczynkowej w mieście, rozbudowie i modernizacji dróg, ścieżek rowerowych, miejsc parkingowych itp.,
- poprawie bezpieczeństwa mieszkańców miasta poprzez zwiększenie liczby patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością oraz zagospodarowanie pustostanów.

II. DANE POZYSKANE Z INSTYTUCJI I ORGANIZACJI

2.1 OBSZAR EDUKACJI I KULTURY

W mieście Bielsk Podlaski edukacja odbywała się w roku 2013 na szczeblu przedszkolnym, szkół podstawowych, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym:

- do czterech samorządowych i dwóch przedszkoli niepublicznych uczęszcza 846 dzieci,
- w czterech szkołach podstawowych naukę pobiera 1.374 uczniów,
- w trzech gimnazjach - 742 uczniów.

W mieście jest sześć szkół ponadgimnazjalnych, w których uczy się 1.894 uczniów (dane przekazane przez Starostwo Powiatowe w Bielsku Podlaskim).

Rok	2009	2010	2011	2012
Placówki				
Przedszkola	656	656	729	696
Szkoły Podstawowe	1404	1369	1339	1348
Gimnazja	915	845	772	725

Wskazuje to na spadek ilości dzieci w przedszkolach i podległych szkołach.

W placówkach samorządowych dzieci oprócz realizowanej podstawy programowej uczestniczyły w zajęciach dodatkowych:

- zajęcia na basenie,
- zajęcia nauki języków obcych,
- rytmika, gimnastyka korekcyjna,
- zajęcia logopedyczne,

kołach zainteresowań takich jak: koła plastyczne, ekologiczne, muzyczne, taneczne itp. **W roku szkolnym 2013/2014 w przedszkolach samorządowych ze środków Urzędu Miasta Bielsk Podlaski dofinansowane zostały zajęcia dodatkowe z języka angielskiego.**

Ponadto przedszkola włączają się aktywnie w programy edukacji zdrowotnej (np. „Ze zdrowiem na Ty”), profilaktyczne (np. „Postaw na rodzinę”), ekologiczne (np. „Czyste powietrze wokół nas”; „Mamo, tato wolę wodę”), z zakresu edukacji społeczno – moralnej („Dobry kolega”) itp.

Placówki samorządowe oprócz kadry pedagogicznej zatrudniają specjalistów logopedów, psychologów, terapeutów, rehabilitanta, oligofrenopedagoga, specjalistę terapii pedagogicznej.

Rodzice i opiekunowie dzieci uczęszczających do przedszkoli angażują się w wiele działań. W każdym przedszkolu jest powoływana Rada Rodziców.

We wszystkich szkołach po dokonaniu diagnozy i rozeznaniu potrzeb uczniów organizowane są zajęcia mające na celu zwiększenie szans edukacyjnych uczniów zdolnych i mających problemy w nauce oraz rozwijanie zainteresowań uczniów.

W związku z powyższym prowadzone są zajęcia dodatkowe, głównie przedmiotowe (np. z przedmiotów ścisłych, z języków obcych i z przedmiotów humanistycznych) oraz koła zainteresowań (np. koła sportowe, muzyczne, plastyczne, teatralne, językowe itp.).

W okresie 01.03.2011 r. – 30.06.2012 r. we wszystkich szkołach podstawowych był realizowany projekt dla uczniów klas I-III w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem głównym projektu było wyrównanie szans edukacyjnych poprzez indywidualizację procesu kształcenia dzieci z klas I-III. W projekcie wzięło udział 339 uczniów.

Wszystkie szkoły posiadają dostęp do Internetu i umożliwiają korzystanie z sal gimnastycznych. Natomiast spośród 13 szkół:

- 7 prowadzi dożywianie uczniów,
- 6 zatrudnia pedagoga, 1 logopedę, 4 psychologa, 1 doradcę zawodowego,
- a w jednej ze szkół funkcjonują klasy integracyjne.

W każdej szkole podstawowej funkcjonują świetlice szkolne.

W ramach realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych **w 5 szkołach funkcjonują świetlice środowiskowe (Szkoła Podstawowej Nr 2 im. Kpt. Wł. Wysockiego, Szkoła Podstawowej Nr 5 im. Szarych Szeregów, Zespół Szkół im. A. Mickiewicza, Zespół Szkół z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego im. J. Kostyczewicza, Gimnazjum Nr 1 im. Niepodległości Polski).** Uczęszcza do nich średnio 190 uczniów, z czego 127 pochodzi z rodzin dysfunkcyjnych (stan na 30.06.2013 r.)

Nauczyciele kształtują wśród młodzieży postawy charytatywne i propagują ideę wolontariatu poprzez uczestnictwo w różnych akcjach charytatywnych, m.in. „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy”, „Góra Grosza”, „Dzieci Dzieciom”, „I Ty możesz zostać św. Mikołajem”, „Pomóż i Ty” oraz w innych zbiórkach pieniężno-rzeczowych (m.in. organizowanych przez Caritas i PCK) na rzecz dzieci niepełnosprawnych, osób starszych oraz pochodzących z rodzin ubogich.

Wnioski :

- Z analizy potrzeb i problemów obszaru edukacji w mieście Bielsk Podlaski, wynika, iż bielskie przedszkola są słabiej dofinansowane jeśli chodzi o kwestie remontowe samych budynków oraz sal, łazienek, szatni przedszkolnych.

Place zabaw wymagają odnowienia i doposażenia.

Przy szkołach brakuje takich miejsc do aktywnego odpoczynku

- Bielskie szkoły potrzebują doposażenia szkolnych pracowni przedmiotowych w pomoce dydaktyczne i sprzęt oraz doposażenie bibliotek szkolnych.
- Ważne jest niedostateczne zatrudnienie specjalistów w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej: logopedy, psychologa i doradcy zawodowego.
- Istnieje potrzeba większej współpracy organizacji pozarządowych z placówkami oświatowymi w celu pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym unijnych na dodatkowe wyposażenie i zajęcia pozalekcyjne

W mieście Bielsk Podlaski działa Bielski Dom Kultury. Pełni on rolę mecenasa kultury i sztuki. Większość miejskiego życia kulturowego odbywa się w Bielskim Domu Kultury na zainicjowanych przez tę placówkę imprezach.

W swojej ofercie posiada ponad 30 imprez cyklicznych, które cieszą się szerokim zainteresowaniem i rozgłosem (np. Wieczór kolęd, Festiwal „Podlaska nuta”; Festiwal „Piosenka Białoruska”; Sylwester pod gwiazdami, Konkurs recytatorski „Trójgłos poetycki” i wiele innych). Każdy mieszkaniec miasta może znaleźć coś dla siebie, gdyż prowadzone są różnego rodzaju zajęcia: muzyczne, plastyczne, teatralne, recytatorskie.

Przy Bielskim Domu Kultury funkcjonuje 12 zespołów:

1. Pracownia Plastyczna „KOLORYT”,
2. Koło Plastyczne „COLLAGE”,
3. Zespół Teatralny „ANTRAKT”,
4. Zespół „FART”,
5. Zespół „KARUZELA”,
6. Zespół „kFARTet”,
7. Zespół Pieśni i Tańca „WASILOCZKI”,
8. Zespół Pieśni Białoruskiej „MAŁANKA”,
9. Chór Polskiej Pieśni Narodowej,
10. Ukraiński Zespół Pieśni i Tańca „RANOK”,

11. Męski Zespół „KURANTY”,
12. Zespół Tańca Nowoczesnego „NORTUS”.

Bielski Dom Kultury jako samorządowa instytucja kultury spełnia również rolę misyjną. Dokłada wszelkich starań aby wzbogacać swoją działalność o wspólne inicjatywy z bielskimi stowarzyszeniami oraz wszelkiego rodzaju organizacjami, które prowadzą działalność społeczną i kulturalną.

BDK pragnie uaktywnić środowisko ludzi dorosłych i starszych poprzez odkrywanie i pokazywanie ich codziennych talentów (hobbystów z różnych dziedzin, robótek domowych, pasji literackich i artystycznych).

Od lutego 2013 roku działa przy placówce Pracownia Amatora Plastyka i Teatr Seniora skupiający grupę osób dorosłych. Natomiast w obszarze teatru, w roku 2014 planowany jest przegląd teatrów szkolnych z trzech powiatów: bielskiego, hajnowskiego i siemiatyckiego.

Wnioski:

- Dom Kultury potrzebuje poszerzenia oferty skierowanej do dzieci o organizację półkolonii dla rodzin ubogich
- Niezbędny jest remont i przebudowa Domu Kultury, aby w znaczący sposób poprawić i usprawnić warunki działania już istniejących pracowni i zespołów oraz poszerzyć zakres oferowanych usług kulturalnych.
- Przytoczone badanie ankietowe wskazuje, że mieszkańcom najbardziej brakuje dostępu do kina (30%), miejsc o charakterze rekreacyjno – wypoczynkowych (15%) oraz ogólnodostępnego placu zabaw dla dzieci (10%).
- Brak zainteresowania młodego pokolenia folklorem i tradycjami regionu.

2.2 KWESTIA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW

W mieście Bielsk Podlaski funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, 10 niepublicznych przychodni zdrowia, które świadczą opiekę zdrowotną mieszkańcom miasta i powiatu.

Poniżej przedstawiono ilość wykonanych świadczeń w poszczególnych poradniach w latach 2009-2012. Z danych wynika, że najwięcej porad udzielono w poradni urazowo ortopedycznej, poradni p/gruźliczej, poradni dla kobiet jak również w poradni dermatologicznej oraz poradni zdrowia psychicznego.

Tabela nr 13 Wykaz udzielonych świadczeń zdrowotnych dla mieszkańców powiatu bielskiego, w tym mieszkańców Bielska Podlaskiego

Lp.	Nazwa poradni	Ilość wykonanych świadczeń w poszczególnych latach:			
		2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
1.	Poradnia p/gruźlicza	7710	7480	9679	9005
2.	Poradnia alergologiczna	1101	1135	1403	1344
3.	Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu	948	870	864	873
4.	Poradnia zdrowia psychicznego	4613	4523	5853	6542
5.	Poradnia reumatologiczna	1847	1802	1962	2352
6.	Poradnia chirurgiczna	7229	6789	6872	7500
7.	Poradnia urazowo-ortopedyczna	14356	13978	14863	15651
8.	Poradnia dermatologiczna	6540	6214	6418	6689
9.	Poradnia laryngologiczna	3508	2917	2778	3495
10.	Poradnia okulistyczna ³	7755	6513	6096	-
11.	Poradnia diabetologiczna	2861	1215	653	877
12.	Poradnia endokrynologiczna	613	1904	2357	2752
13.	Poradnia onkologiczna	669	721	788	1601
14.	Poradnia chorób zakaźnych	2223	1468	2276	2142
15.	Poradnia kardiologiczna ⁴	1687	1699	1531	-
16.	Poradnia urologiczna	2114	2128	2198	2618
17.	Poradnia dla kobiet Bielsk Podlaski	7581	6263	6128	6338
18.	Poradnia dla kobiet Brańsk	3023	2530	2270	2460
19.	Poradnia dla kobiet Topczewo ⁵	380	170	244	-
20.	Poradnia dla kobiet Boćki ⁶	299	147	141	-

21.	Poradnia preluksacyjna	1153	673	485	947
22.	Poradnia osteoporozy ²	254	355	-	-
23.	Poradnia wad postawy u dzieci i młodzieży ¹	4	-	-	-
24	Dzienny oddział terapii uzależnień i współuzależnień od alkoholu	1838	1506	1796	2077
25.	Poradnia neurochirurgiczna ⁷	-	-	-	2077
	RAZEM	80306	73000	77655	76608

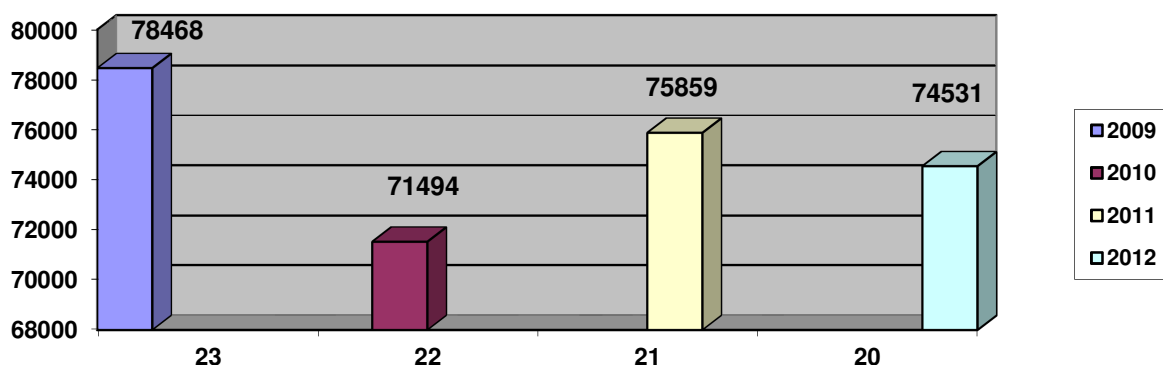
¹ W 2010 r. NFZ w Białymstoku nie zakontraktował dla SPZOZ poradni wad postawy u dzieci i młodzieży,

² W 2011 r. zakończyła działalność poradnia osteoporozy.

^{3, 4, 5, 6} W 2011 r. NFZ nie zakontraktował dla SPZOZ poradni okulistycznej, kardiologicznej, poradni dla kobiet w Topczewie i Boćkach,

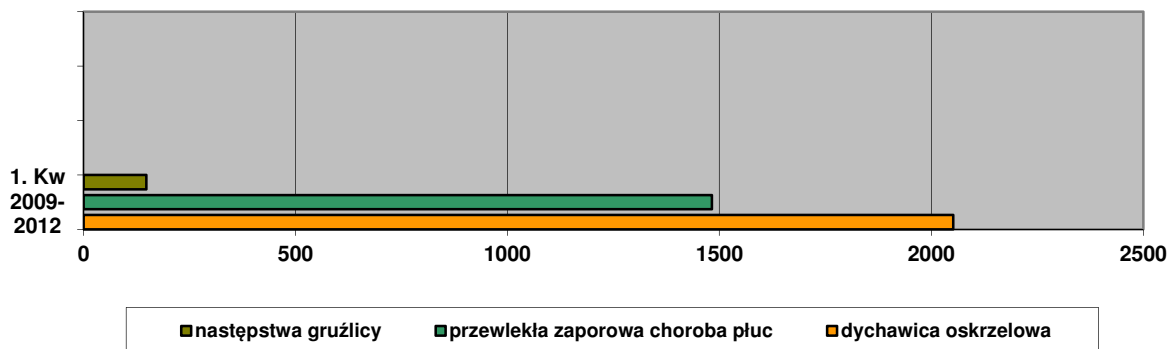
⁷ Od 1 października 2011 r. rozpoczęła działalność poradnia neurochirurgiczna.

Wykres 1. Wykonane świadczenia w tych poradniach.

Ważnym problemem zdrowotnym wynikającym z analizy świadczeń wykonanych w zakresie poradni p/gruźliczej jest dychawica oskrzelowa – 2052, przewlekła zaporowa choroba płuc – 1482, następstwa gruźlicy – 148, poniżej przedstawiono wyniki w wykresie nr 2. W okresie 2009-2012 odnotowano 226 osób leczonych na gruźlicę potwierdzoną bakteriologicznie.

Wykres 2 Chorzy w poradni

Liczba chorych leczonych ogółem dotyczy osób, które są zarejestrowane w zakładach opieki ambulatoryjnej w danym roku, gdyż chorego wlicza się do ewidencji jeden raz, niezależnie od liczby porad w ciągu roku.

W latach 2009-2012 r. liczba chorych ogółem z zaburzeniami psychicznymi leczonych w poradniach zdrowia psychicznego wyniosła **21531 osób z powiatu bielskiego, w tym mieszkańcy Bielska Podlaskiego**. Największy procent osób leczonych to pacjenci chorzy na schizofrenię - ok.4 tys., zaburzenia depresyjne – ok. 1,8 tys., zaburzenia depresyjne nawracające – ok. 3,5 tys. osób. Jest to duży problem zdrowotny, również społeczeństwa bielskiego tym bardziej, że jest to tendencja wzrostowa.

Wśród społeczności bielskiej najczęściej leczonym nowotworem, jest:

- nowotwór sutka co stanowi 24% leczonych wszystkich nowotworów ,
- nowotwór jelita grubego co stanowi 13% wszystkich leczonych nowotworów,
- nowotwór płuca co stanowi 9% wszystkich leczonych nowotworów.

W wielu poradniach specjalistycznych ZOZ jest w stanie udzielić większej liczby świadczeń, gdyż na wiele usług medycznych zapotrzebowanie społeczeństwa wzrasta z każdym rokiem.

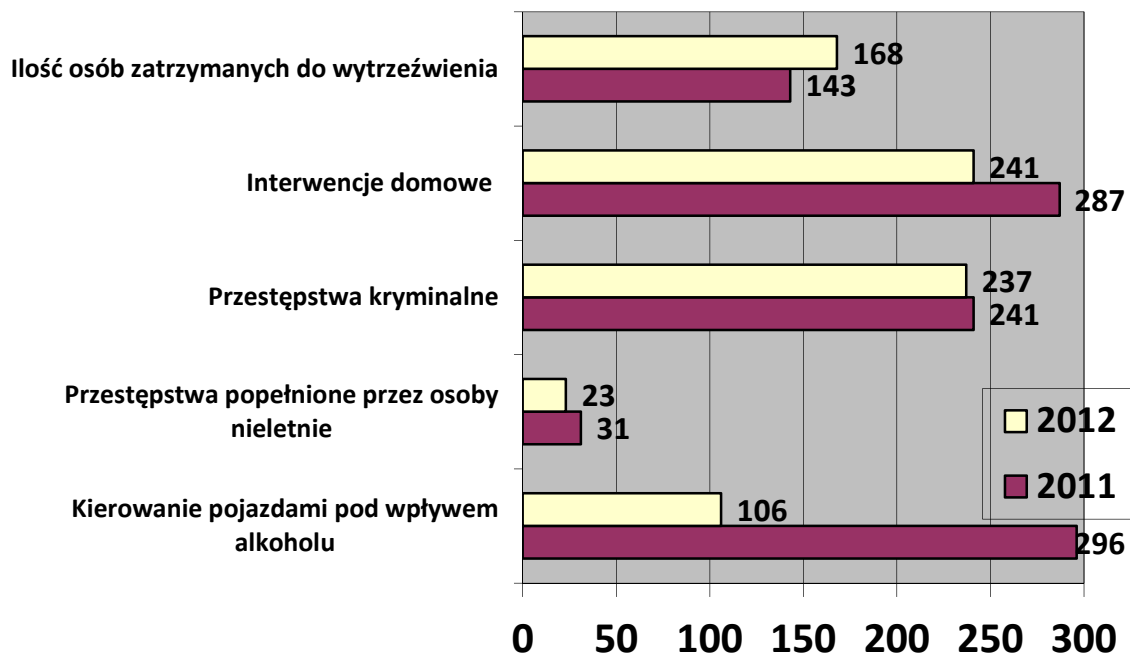
Na 1000 mieszkańców udzielono około 3 tys. świadczeń medycznych.

SP ZOZ w Bielsku Podlaskim prowadzi profilaktykę zdrowotną dzieci i młodzieży w podstawowej opiece zdrowotnej. Pacjenci zadeklarowani do lekarza POZ w bielskim szpitalu mają zapewnioną wszechstronną opiekę medyczną w zakresie badań i szczepień profilaktycznych w wieku od 0 do 18 roku życia.

Alkoholizm i narkomania należą do poważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia,

zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Wykres 3 Naruszanie prawa i porządku publicznego w związku z problemem używania alkoholu

Źródło: Komenda Powiatowa Policji (stan na dzień 31.10.2011r. i 31.10.2012 r.)

W 2012 roku w stosunku do 2011 roku odnotowano spadek przestępstw, jakim jest kierowanie pojazdami pod wpływem alkoholu. Pozostałe wykroczenia – jak zatrzymanie, interwencje domowe oraz przestępstwa kryminalne mieszczą się w podobnych granicach.

Interwencje te przekładają się na organizację pomocy i wsparcia osobom uzależnionym, ich rodzinom i bliskim.

Tabela 14 Liczba osób objętych pomocą Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu oraz Dziennego Oddziału Terapii Uzależnienia od Alkoholu

Ilość:	Lata	
	2011 (stan na dzień 31.10.2011 r.)	2012 (stan na dzień 31.10.2012 r.)
osób przyjętych w Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu	253	231
porad udzielonych osobom	449	468

uzależnionym i współuzależnionym		
osób uczestniczących w terapii w Dziennym Oddziale Terapii Uzależnienia od Alkoholu	31	22

Źródło: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu w Bielsku Podlaskim).

Tabela 15 Liczba osób objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Liczba:	Lata	
	2011	2012
Liczba rodzin korzystających z pomocy materialnej MOPS	954	933
Liczba rodzin korzystających z pomocy materialnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w związku z uzależnieniem od alkoholu	48	77

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim

Tabela 15 Dane dotyczące postępowań prowadzonych przez MKRPA

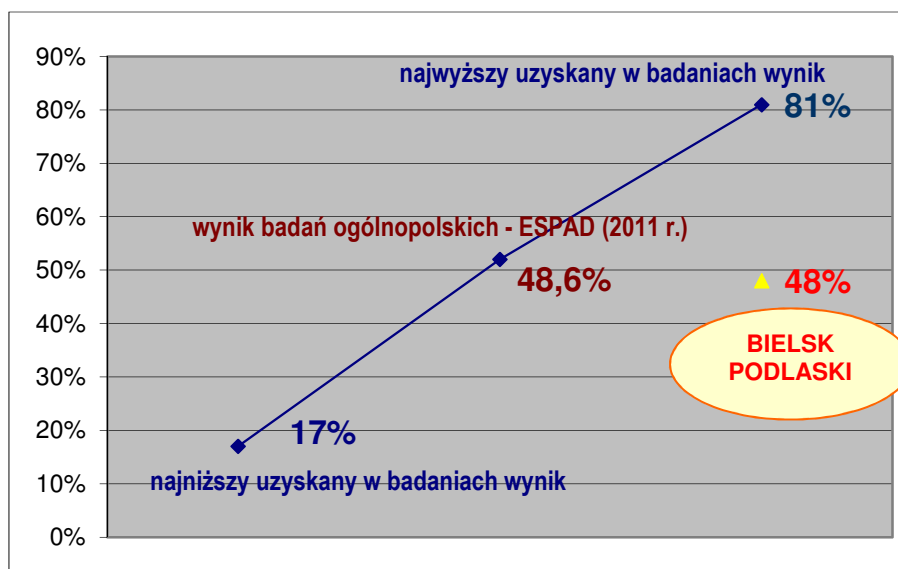
Liczba:	2011	2012
nowych wniosków, które wpłynęły do MKRPA	65	59
wniosków skierowanych do sądu	36	31
przeprowadzonych badań biegłych sądowych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu	32	22
skontrolowanych punktów w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	45	20

Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Wyniki ogólnopolskich badań ESPAD przeprowadzonych w 2011 r. na zlecenie Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii na próbie reprezentatywnej uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (wiek: 15-16 lat) oraz klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (wiek: 17-18 lat) wskazały, iż chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 87,3% uczniów z młodszej grupy i 95,2% uczniów ze starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 57,6% 15–16-latków i 80,4% 17–18-latków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród młodzieży jest piwo, a najmniej – wino. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upiło się 21,4% uczniów z młodszej kohorty i 32,3% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się tylko 51,4% uczniów młodszych i 29,7% uczniów starszych.

6% uczniów klas VI
połowa uczniów klas III gimnazjum
oraz 51% uczniów II klas szkół ponadgimnazjalnych
spożywało alkohol w miesiącu poprzedzającym badanie

Jak miasto Bielsk Podlaski wygląda na tle innych gmin (dla 15-latków) przedstawia poniższy wykres

Wykres 4 Pijący nastolatki w Polsce i Bielsku Podlaskim

We wrześniu 2011 r. wśród młodzieży szkolnej oraz dorosłych mieszkańców miasta Bielsk Podlaski przeprowadzono badanie monitorujące skalę problemu uzależnienia od środków psychoaktywnych.

Co dwudziesty szóstoklasista, co trzeci uczeń III klasy gimnazjum i 9% uczniów II klas szkół ponadgimnazjalnych przyznaje się do kontaktów ze środkami odurzającymi.

Z przeprowadzonych badań wynika, że młodzi ludzie mają przekonanie, iż w narkotyki można najprędzej zaopatrzyć się na dyskotecę, czy w pubie, ale kupno środka odurzającego w innych miejscach, też nie nastręcza trudności.

62% szóstoklasistów, siedmiu na dziesięciu gimnazjalistów i 46% uczniów szkół ponadgimnazjalnych nie zna takich miejsc. Są to odpowiedzi pozytywnie diagnostyczne – świadczą o tym, że ta część uczniów nie jest prawdopodobnie zainteresowana dostępem do substancji psychoaktywnych.

Badania monitorujące skalę problemu wśród młodzieży szkolnej z Bielska Podlaskiego przeprowadzono również w okresie **wrzesień - grudzień 2012 roku** w ramach realizacji programów profilaktycznych „Odmów nie bierz” (kl. II gimnazjum), „Potrafię być sobą” (kl. I gimnazjum), „Przeciw narkotykom- ku afirmacji życia” (kl. III gimnazjum).

Przeciwdziałanie narkomanii od kilku lat jest jednym z priorytetowych zadań bielskiej policji. W strukturze przestępczości narkotykowej dominowało posiadanie środków odurzających, odpłatne i nieodpłatne ich udzielanie zarówno dorosłym, jak i w mniejszym zakresie nieletnim.

Tabela 16 Przestępstwa związane z narkotykami

	2010	2011	2012
Ilość ujawnionych przestępstw narkotykowych	107	109	75

Najczęściej zażywany narkotyki są marihuana, amfetamina, tabletki Extazy, oraz grzybki halucynogenne. Środki odurzające sprowadzane były z Warszawy, Białegostoku oraz krajów takich jak Belgia, Holandia. W niektórych przypadkach sprawcy prowadzili nielegalne hodowle konopi indyjskich, pozyskiwali susz, a następnie udzielali

innym osobom z terenu powiatu bielskiego. Sprawcy przestępstw narkotykowych to ludzie młodzi w wieku od 17 do 28 lat.

W 2012 roku w Punkcie Informacyjno – Konsultacyjnym ds. przeciwdziałania narkomanii udzielono 40 konsultacji indywidualnych. W konsultacjach udział wzięło 10 osób.

Wnioski

- Głównymi problemami zdrowotnymi mieszkańców są:
choroby zdrowia psychicznego
choroby układu krążenia w tym: nadciśnienie tętnicze, niedokrwienność serca (zawały), udary mózgu,
choroby układu oddechowego,
nowotwory.
- Przyczyny powyższego tkwią w tym, że słabo jest rozpowszechniona informacja o zdrowym trybie życia (właściwe odżywianie, ruch).
- Najwięcej porad udzielono w poradni urazowo ortopedycznej, poradni p/gruźliczej, poradni dla kobiet, poradni zdrowia psychicznego.
- W wielu poradniach specjalistycznych ZOZ jest w stanie udzielić większej liczby świadczeń, na wiele usług zapotrzebowanie wzrasta z każdym rokiem.
- Utrzymują się wykroczenia związane ze szkodliwym używaniem alkoholu: zatrzymanie w izbie, interwencje domowe oraz przestępstwa kryminalne
- W grupie młodzieży nastąpił znaczny wzrost ryzykownych zachowań.
- W badanych grupach młodzież eksperymentowała z narkotykami lub innymi środkami odurzającymi, a także była w szkole i poza szkołą częstowana, namawiana do brania narkotyków lub innych środków zmieniających świadomość.
- Eksperymentują zarówno chłopcy jak i dziewczęta.
- Konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem, jak również integracją społeczną osób nimi dotkniętych.

2.3 RYNEK PRACY I OSOBY BEZROBOTNE

W Mieście Bielsk Podlaski ludność w wieku produkcyjnym stanowi ok. 60 % ogółu mieszkańców powiatu.

Bielsk Podlaski jest głównym centrum gospodarczym powiatu mającym potencjał i perspektywę dalszego rozwoju.

Na terenie miasta funkcjonuje 2. 471 prywatnych podmiotów gospodarczych.

Liczącą się dziedzinę gospodarki stanowi **budownictwo mieszkaniowe i drogowe**, reprezentowane m. in. poprzez takie przedsiębiorstwa jak Danwood, Grupa Unibep, Polbud, Maksbud, Nordhus.

Przetwórstwo rolno-spożywcze reprezentują: firma Bielmlek, Suempol i bielski oddział Zakładów Mięsnych "Netter", a firma Hoop Polska zajmuje się produkcją napojów i wód. Przemysł metalowy reprezentują Zakłady Bison Biał, firma SPE.

Ponadto na terenie miasta i powiatu bielskiego prowadzą działalność dwie duże rodzime firmy handlowe: Arhelan Burzyńscy Spółka Jawna oraz PSS Społem w Bielsku Podlaskim, jak również kilka supermarketów. Te firmy generują zdecydowanie najwięcej wolnych miejsc pracy w powiecie bielskim.

Istnienie dużej ilości firm generujących miejsca zatrudnienia powoduje, iż sytuacja rynku pracy w powiecie bielskim i Bielsku Podlaskim jest lepsza od większości powiatów woj. podlaskiego, a także od średniej stopy bezrobocia w Polsce.

Poniższy wykres przedstawia procentowy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców czynnych zawodowo.

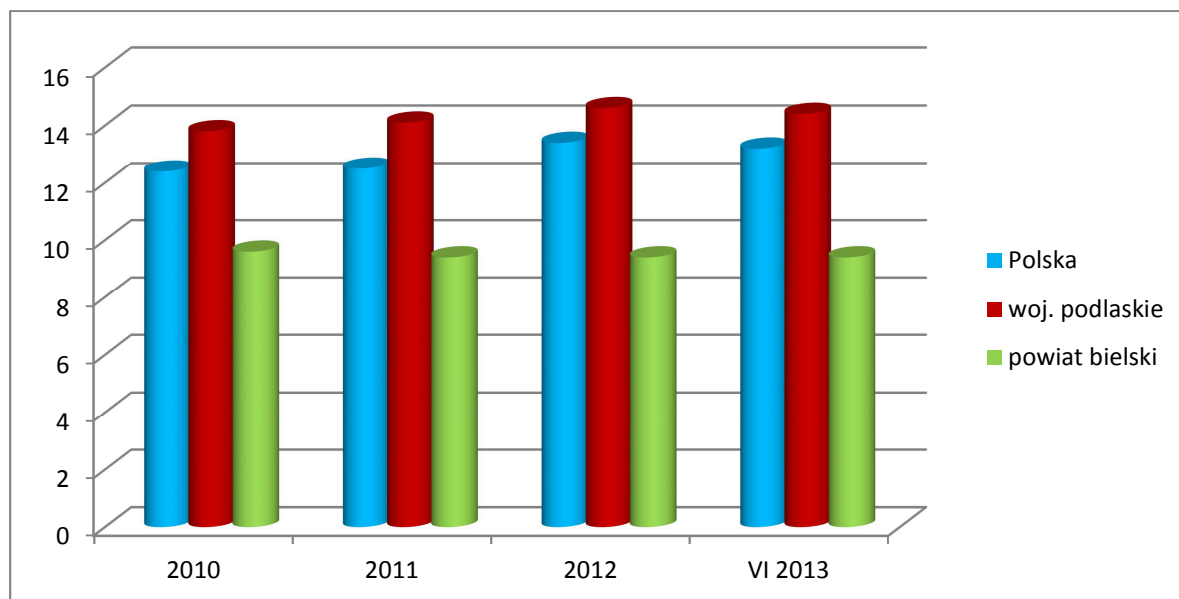

Dane PUP w Bielsku Podlaskim

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Poniższy wykres przedstawia stopę bezrobocia w powiecie bielskim w trzech kolejnych okresach, w porównaniu ze średnią stopą bezrobocia w województwie podlaskim i w Polsce:

Wykres 6 Stopa bezrobocia- porównanie

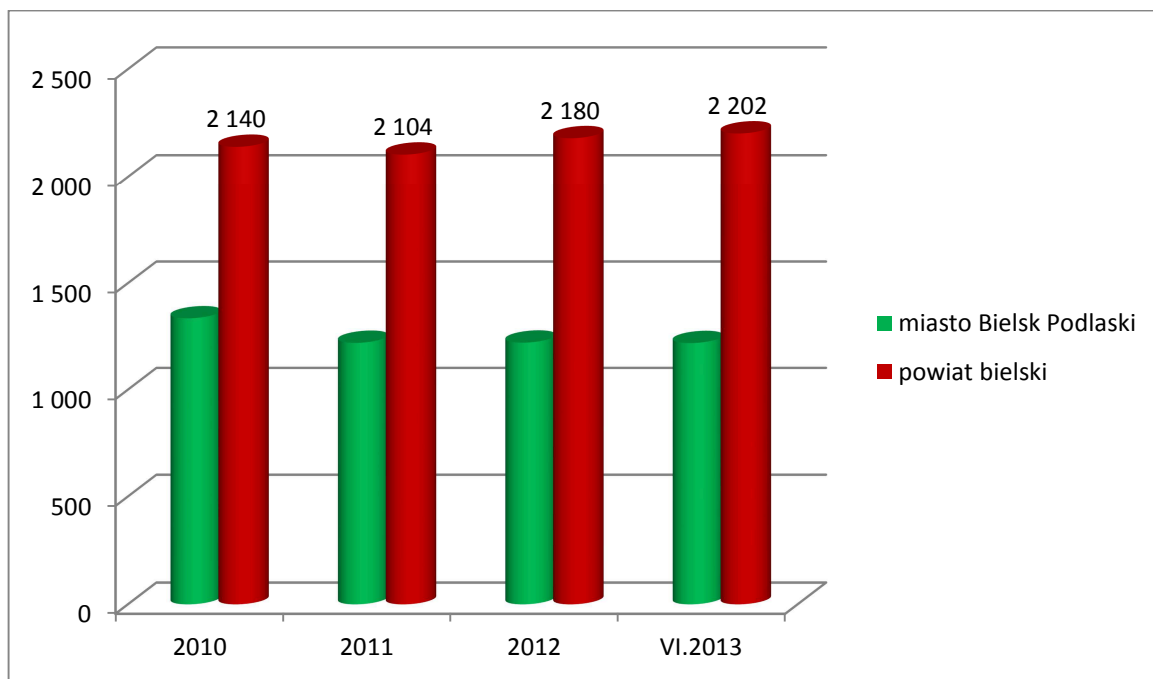

Dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku

Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2010 – 2012 oraz wg stanu na dzień 30.06.2013 r. powiat bielski **charakteryzowała znacznie niższa, w stosunku do województwa podlaskiego i kraju, stopa bezrobocia.**

Kolejny wykres przedstawia liczbę bezrobotnych z miasta Bielsk Podlaski, w stosunku do liczby bezrobotnych powiatu bielskiego w czterech analizowanych okresach:

Wykres 7 Bezrobotni w powiecie i mieście

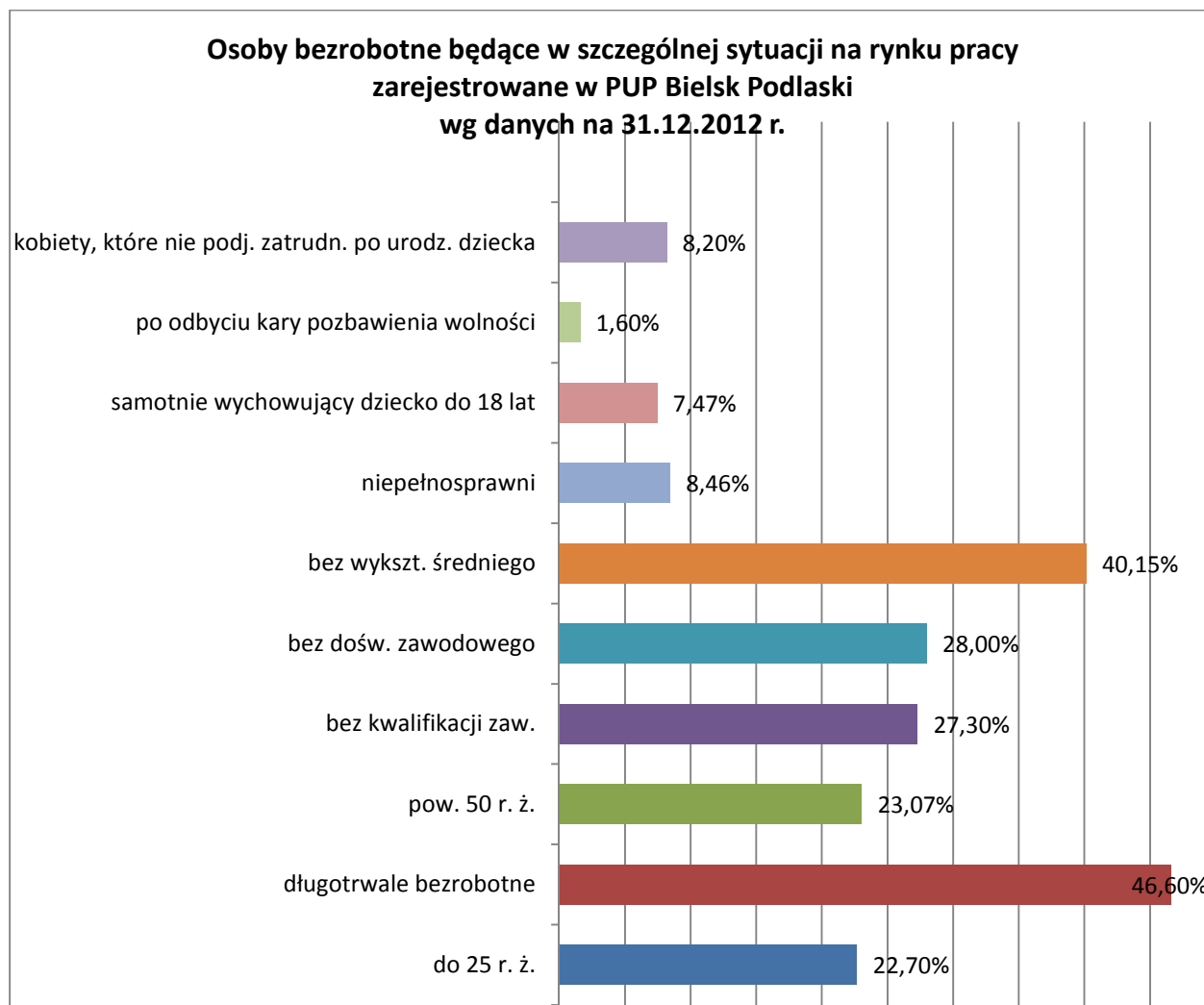
Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku Podlaskim

Jak wynika z wykresu bezrobotni zamieszkujący stolicę powiatu stanowią we wszystkich okresach ponad połowę bezrobotnych ogółem, podobnie jak ludność Bielska Podlaskiego stanowi ponad połowę ogółu ludności w powiecie.

Z 1 218 osób bezrobotnych zamieszkałych w mieście Bielsk Podlaski, wg danych na 31.12.2012 r., jedynie 176 osób posiadało prawo do zasiłku dla bezrobotnych, w tym 75 kobiet.

Wśród bezrobotnych mieszkańców miasta Bielsk Podlaski można było wyróżnić kilka grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, co przedstawia poniższy wykres:

Wykres 8 Grupy bezrobotnych

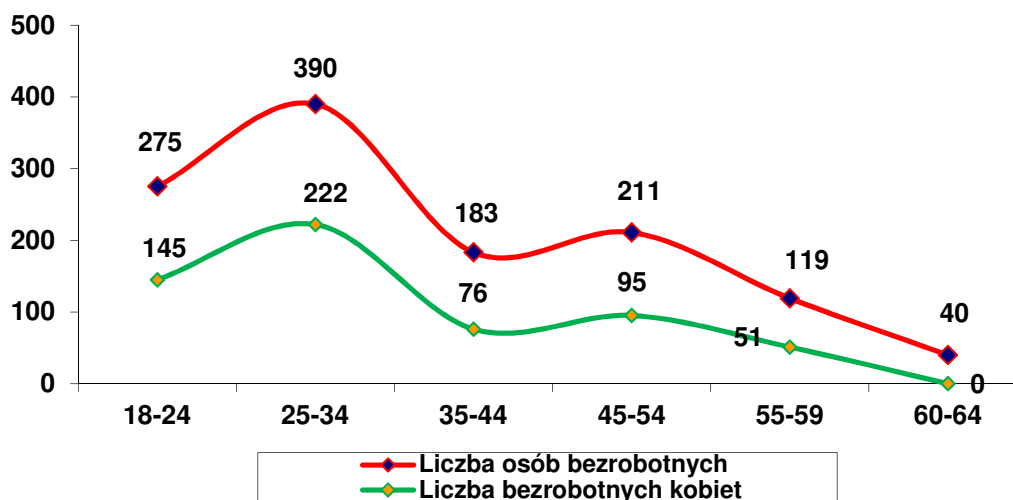

Jak wynika z danych zawartych na wykresie wśród osób bezrobotnych największą grupę stanowią osoby długotrwale bezrobotne: 46,6 % i bez wykształcenia średniego: 40,15 % ogółu bezrobotnych. Najmniej liczne są grupy osób po odbyciu kary pozbawienia wolności (1,6 %), samotnie wychowujący dziecko (7,47 %) i kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka (8,2 %)

W Bielsku Podlaskim, podobnie jak w powiecie bielskim, bardziej niepokojąca od stosunkowo niewielkiej stopy bezrobocia, jest jego struktura. Poniżej na wykresach przedstawiono bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bielsku Podlaski, wg stanu na dzień 31.12.2012 r., w podziale na:

1. Wiek,
2. Okres pozostawania bez pracy,
3. Wykształcenie,
4. Staż pracy.

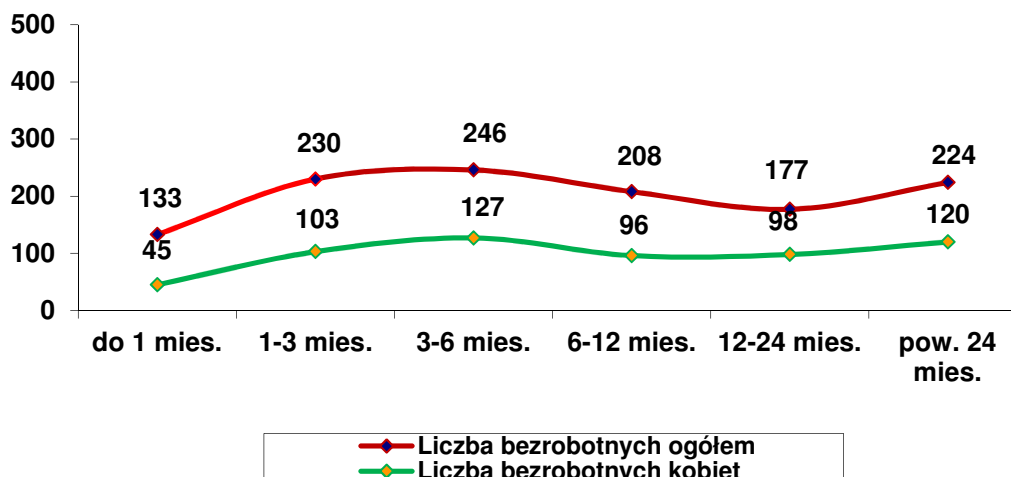
Wykres 9 Bezrobotni według wieku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku Podlaskim

Wg stanu na 31.12.2012 r. w grupie bezrobotnych stosunkowo dużo było ludzi młodych, często nieposiadających doświadczenia zawodowego. Niepokojąca była również dość duża liczba osób bezrobotnych powyżej 45 roku życia, w tym osób po 50 roku życia. Stosunkowo najmniej liczną grupą osób bezrobotnych były osoby w wieku 35-44. Sytuacja bezrobotnych kobiet najbardziej niekorzystnie przedstawiała się w grupie wiekowej 25 – 34 lata, gdzie stanowiły one 57 % bezrobotnych ogółem.

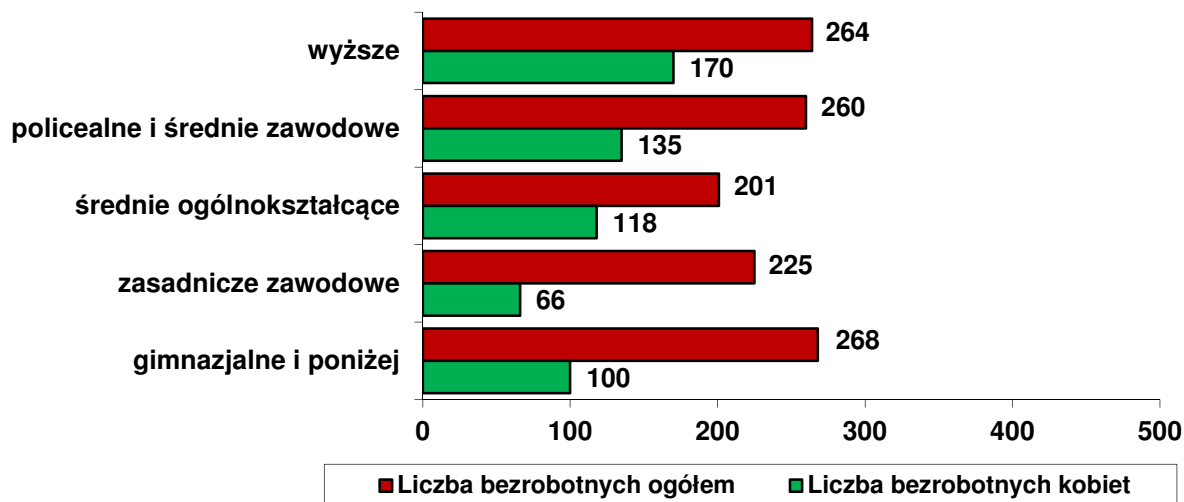
Wykres 10 Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku Podlaskim

W rejestrach urzędu pracy największą grupę stanowiły osoby bezrobotne przebywające poza rynkiem pracy przez okres od 1 do 6 m-cy (476 osób), nie mniej liczna grupa osób – 401, to długotrwale bezrobotni, z czego aż 56 % to osoby przebywające poza rynkiem pracy przez okres powyżej 2 lat.

Wykres 11 Bezrobotni według wykształcenia

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku Podlaskim

Na koniec 2012 roku w bielskim urzędzie pracy były zarejestrowane aż 264 osoby z wykształceniem wyższym. Jedynie osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym stanowiły liczniejszą grupę osób. Najmniejsza grupa osób bezrobotnych

legitymowała się wykształceniem średnim ogólnym i zasadniczym zawodowym.

Wnioski:

- Bielsk Podlaski jest centrum gospodarczym powiatu mającym potencjał i perspektywę dalszego rozwoju. Ponadto jest trzecim subregionalnym ośrodkiem wzrostu według Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego 2014-2020.
- Na terenie miasta funkcjonuje 2. 471 prywatnych podmiotów gospodarczych, w tym liczącą się dziedzinę gospodarki stanowi budownictwo mieszkaniowe i drogowe.
- Wśród osób bezrobotnych przeważają osoby ze stażem pracy do 5 lat – jest to 478 bezrobotnych (prawie 40 % ogółu).
- Niepokojąca jest również liczba osób bez stażu, które stanowią ponad 20 % ogółu bezrobotnych. Wśród tej grupy osób przeważają bezrobotne kobiety.
- Niekorzystna i niepokojąca struktura bezrobocia w mieście Bielsk Podlaski utrzymuje się niezmiennie od kilku lat.
- Wciąż w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy są bezrobotni do 30 roku życia, bezrobotni długotrwale, posiadający wykształcenie zawodowe i niższe oraz osoby w przedziale wiekowym 45 – 64.

2.4 OBSZAR BEZPIECZEŃSTWA

Brak bezpieczeństwa wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia. Z analizy ankiet przytaczanych powyżej wynika, iż miasto jest ogólnie uważane za miasto bezpieczne. Występują jednak miejsca lub osiedla, które wymagają wzmożonej interwencji służb policyjnych.

Według raportu Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim w latach 2009-2012 odnotowano :

a) liczba przestępstw dokonanych na terenie powiatu Bielsk Podlaski:

- rok 2009 – 1032, w tym 20 popełnionych przez nieletnich,
- rok 2010 – 837, w tym 24 popełnione przez nieletnich,
- rok 2011 – 947, w tym 33 popełnione przez nieletnich,
- rok 2012 – 913, w tym 27 popełnionych przez nieletnich;

b) liczba wykroczeń

- rok 2009 – ogólna liczba 850, popełnione na terenie miasta Bielsk Podlaski 321, w tym popełnione przez nieletnich 35,
- rok 2010 - ogólna liczba 639, popełnione na terenie miasta Bielsk Podlaski 306, w tym popełnione przez nieletnich 40,

- rok 2011 - ogólna liczba 866, popełnione na terenie miasta Bielsk Podlaski 340, w tym popełnione przez nieletnich 29,
- rok 2012 - ogólna liczba 776, popełnione na terenie miasta Bielsk Podlaski 394, w tym popełnione przez nieletnich 56;

c) liczba interwencji w rodzinach na terenie miasta Bielsk Podlaski:

- rok 2009 (II półrocze) – 285 interwencji, w tym 21 związanych z niebieską kartą,
- rok 2010 – 566 interwencji, w tym 31 związanych z niebieską kartą,
- rok 2011 – 348 interwencji, w tym 23 związanych z niebieską kartą,
- rok 2012 – 290 interwencji, w tym 21 związanych z niebieską kartą.

Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim osiąga dobre wyniki w zakresie wykrywalności najbardziej dokuczliwych przestępstw (wskaźnik wykrywalności w 7 kategoriach wyniósł w ubiegłym roku 50,9%).

Liczba przestępstw ustabilizowała się na poziomie około 1 tysiąca rocznie, z czego przestępstwa kryminalne stanowią 1/3 ogółu.

Działania bielskiej policji koncentrują się również na zapobieganiu przestępczości. Pożądane policyjne treści przekazywane są poszczególnym adresatom w ramach realizowanych programów prewencyjnych.

W 2009 r. w bielskiej komendzie realizowano 6 programów profilaktycznych m.in: „Bezpieczne wakacje/ferie”; „Stop patologiom”; „Mój dzielnicowy”; „Bezpiecznie do szkoły/domu”; „Bezpieczna komórka”; „Prewencja na start” oraz liczne, cyklicznie prowadzone akcje czy konkursy takie jak: projekt prewencyjny „Stop bezmyślności” (dot. psów); konkurs „Nasze bezpieczeństwo”, a także działania np.: „Nie bądźmy obojętni” (osoby bezdomne, narażone na ryzyko zamarznięcia w sezonie zimowym) oraz kampanię informacyjną przeciwko handlowi ludźmi „Nie ufaj bezgranicznie”.

Tabela 17 Działania profilaktyczne

Prowadzone działania	Liczba spotkań/ liczba uczestników			
	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
„Stop patologiom”	55/ 2957	48/ 2019	20/ 727	61/ 2061
„Bezpieczne wakacje/ ferie”	100/ 3418	60/ 2202	71/ 4377	82/ 2410

„Bezpieczna droga do szkoły/domu”	81/ 2642	91/ 3175	85/ 4028	86/ 2811
-----------------------------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

W latach 2010-2012 realizowano następujące programy oraz działania:

1. Program „stop patologiom”.

Katalog działań w ramach programu:

- a) „Nie bądźmy obojętni”;
- b) „Odpowiedzialność prawna osób nieletnich”;
- c) „Nie ufaj bezGRANICznie”.

2. Program „Uwaga zagrożenie”.

Katalog działań w ramach programu:

- a) „Bezpieczne wakacje/ferie”;
- b) Konkurs dla szkół: Honorowy Certyfikat Bezpieczeństwa „Szkoła Bezpieczna i Przyjazna Uczniom”;
- c) Bezpieczna droga do szkoły/domu.

3. Program „Prewencja na start”.

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim, liczba spraw dotycząca mieszkańców miasta Bielsk Podlaski przedstawiała się następująco:

a) ilość dozorów kuratorskich, które wpłynęły do wykonania z tytułu warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności i warunkowego przedterminowego zwolnienia:

- w 2009 r. – 104 sprawy, w tym 4 dotyczące kobiet,
- w 2010 r. – 103 sprawy, w tym 6 dotyczące kobiet,
- w 2011 r. – 94 sprawy, w tym 2 dotyczące kobiet,
- w 2012 r. – 90 spraw, w tym 5 dotyczące kobiet,

b) ilość kar ograniczenia wolności i prac społecznie użytecznych orzeczonych w stosunku do mieszkańców miasta i skierowanych do wykonania:

- w 2009 r. – 68 spraw, w tym 1 dotycząca kobiety,
- w 2010 r. – 48 spraw,
- w 2011 r. – 55 spraw, w tym 3 dotyczące kobiet,
- w 2012 r. – 97 spraw, w tym 5 dotyczące kobiet,

c) kuratorzy zespołu KSS korzystając z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej udzielili wsparcia:

- w 2009 r. – 18 osobom, w tym 2 osoby uzyskały pomoc dwukrotnie,
- w 2010 r. – 21 osobom, w tym 5 osób uzyskało pomoc dwukrotnie,

- w 2011 r. – 7 osobom, w tym 2 osoby uzyskały pomoc dwukrotnie,
- w 2012 r. – 12 osobom, w tym 2 osoby uzyskały pomoc dwukrotnie.

Osobami najczęściej korzystającymi z pomocy były osoby zwalniane z zakładów karnych i członkowie ich rodzin. W większości wypadków pomoc polegała na finansowaniu zakupów żywności, środków czystości i odzieży.

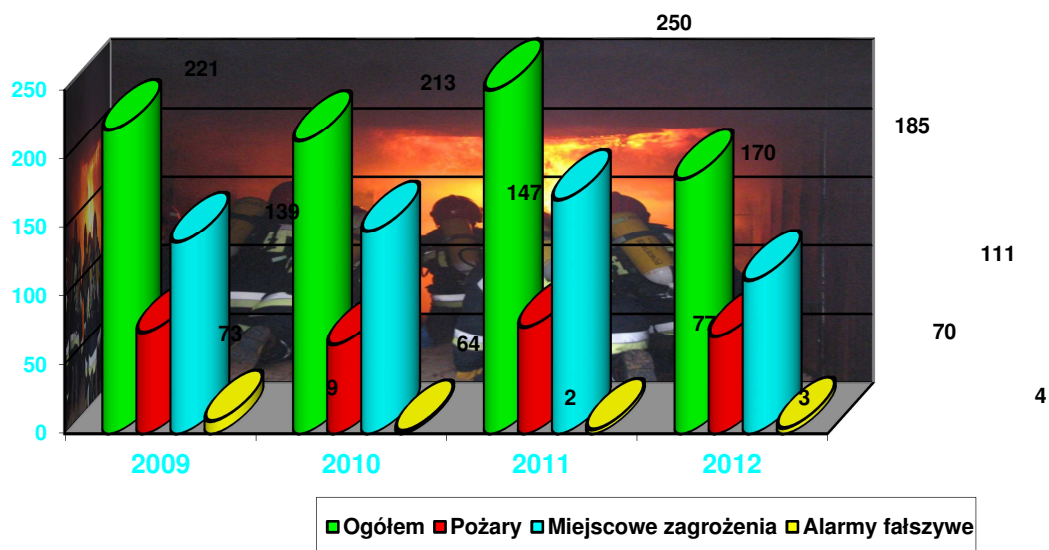
Ponadto w zakresie orzekanych kar ograniczenia wolności i prac społecznie użytecznych kuratorzy ściśle współpracują z Przedsiębiorstwem Komunalnym, zaś w zakresie pomocy społecznej z MOPS w Bielsku Podlaskim.

Dodatkowo nad bezpieczeństwem mieszkańców miasta Bielsk Podlaski czuwa **straż pożarna**. Najczęściej jednak strażacy biorą udział w akcjach pożarowych i akcjach ratunkowych w trakcie wypadków komunikacyjnych.

Tabela 18 Działania ratownicze ochrony przeciwpożarowej

Lp.	Obszar	Pożary				Miejscowe zagrożenia				Alarmy fałszywe				Ogółem zdarzenia			
		2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
1	m. Bielsk Podlaski	73	64	77	70	139	147	170	111	9	2	3	4	221	213	250	185

Wykres 12 Struktura zdarzeń w latach 2009-2012

Istotne zagrożenie na terenie gminy **niesie transport drogowy i kolejowy materiałów niebezpiecznych oraz zwiększające się z roku na rok nasilenie ruchu samochodowego**. Transportem kolejowym przewożone są paliwa w cysternach (ON, etylina) oraz gaz propan-butan.

Wśród zadań w zakresie popularyzacji zagadnień ochrony przeciwpożarowej oraz doskonalenia działalności informacyjnej każdego roku bielska straż pożarna prowadzi następujące działania:

- opracowywano oraz rozpropagowywano materiały informacyjne w formie broszur na temat „Nie wypalaj traw” i zimowego dogrzewania budynków „Czad cichy zabójca” oraz „NIE dla czadu!”
- Przeprowadzano pogadanki z dziećmi i młodzieżą, które były połączone z pokazami sprzętu ratowniczego w ramach akcji „Bezpieczne wakacje” oraz „Bezpieczne ferie”.
- Rozpropagowano ulotki na temat zaleceń związanych z wirusem grypy A/H1/N1 oraz postępowania na wypadek wystąpienia powodzi i podtopień.
- Każdego roku, wspólnie z Zarządem Oddziału Powiatowego ZOSP RP w Bielsku Podlaskim przeprowadzano eliminacje Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej „Młodzież Zapobiega Pożarom”.

Wnioski:

Przestępczość na terenie miasta występuje nadal i utrzymuje się na stałym poziomie.

Mieszkańcy Bielska Podlaskiego obawiają się w największym stopniu:

- chuligaństwa i wandalizmu,
- brawurowo jeżdżących samochodami i motocyklami,
- alkoholizmu
- oraz zakłócania ciszy nocnej.

Oczekują szybkiej i zdecydowanej reakcji ze strony policjantów oraz łatwego dodzwonienia się po interwencję do dyżurnego.

Potrzeba monitoringu miasta przy głównych ulicach czy na osiedlach mieszkaniowych.

Ważną rolę w zwalczaniu takich zjawisk odgrywają również płatne patrole piesze. Funkcjonariusze pełniący na terenie miasta służbę pieszo docierają do miejsc często niedostępnych lub trudno dostępnych dla patroli zmotoryzowanych. Te drugie jednak szybciej docierają do miejsc oddalonych, jak również przemieszczają się w razie konieczności z jednego krańca miasta na drugi. Dlatego też funkcjonowanie płatnych patroli pieszych jest jak najbardziej zasadne również w kolejnych latach.

Priorytetami w obszarze bezpieczeństwa są też:

- Modernizacja stanowisk garażowych straży pożarnej
- Doskonalenie funkcjonowania Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i usprawnienie organizacji działań ratowniczych poprzez organizację ćwiczeń, monitoring gotowości sił i środków.
- Doskonalenie systemu rozpoznawania, analizowania zagrożeń pożarowych oraz nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych.
- Doposażenie bazy logistycznej i zasobów sprzętowych niezbędnych do realizacji zadań
- Działania na rzecz poprawy świadomości społecznej w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

2.5 OSOBY ZALEŻNE: STARSZE ORAZ NIEPEŁNOSPRAWNE

Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć samotność, chorobę, niepełnosprawność, życie w ubóstwie.

Wszystkie te problemy wskazują na istniejącą marginalizację osób starszych jako zbiorowości, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego w momencie przekraczania granicy wieku emerytalnego.

Według danych Urzędu Statystycznego w Białymstoku liczba mieszkańców Bielska Podlaskiego w wieku 60 lat i powyżej w latach 2009 – 2012 sukcesywnie rosła:

2009 r. – 4.082 osób

2010 r. – 4.229 osób

2011 r. – 4.342 osób

2012 r. – 4.488 osób

W mieście od 15 marca 2011 r. funkcjonuje **Bielskie Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku**, które skupia ok. 70 członków, mieszkańców miasta w wieku 50+.

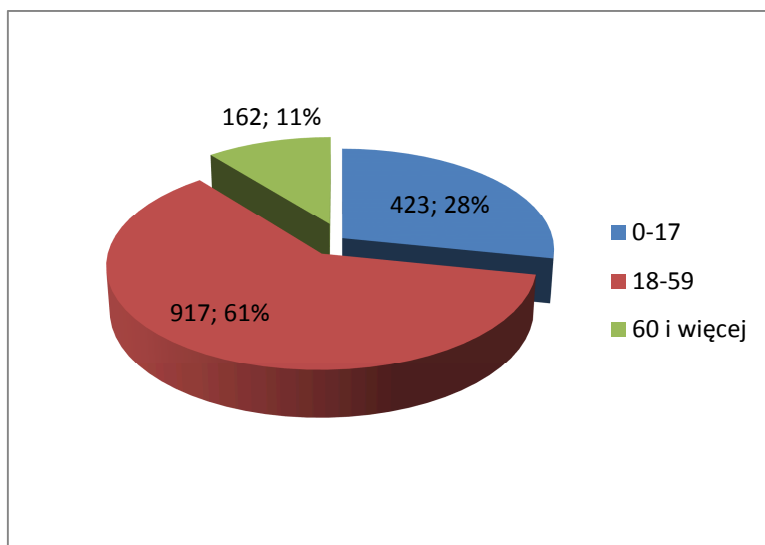
Bielski UTW prowadzi aktywną działalność rozwijając swoje zainteresowania poprzez udział w zajęciach takich jak: lektorat języka angielskiego, warsztaty plastyczno-rękodzielnicze, literacko-dyskusyjne oraz sportowe (aerobic, gimnastyka, nordic walking itp.). Ponadto ściśle współpracuje z innymi organizacjami z terenu miasta realizując wspólne projekty.

W 2012 roku MOPS w Bielsku Podlaskim udzielał wsparcia z następujących przyczyn:

- **ubóstwa – 999 osobom**
- **niepełnosprawności – 799 osobom**
- **długotrwałej lub ciężkiej choroby – 463 osobom**

Świadczeniobiorcami systemu pomocy społecznej w 2012 roku w przeważającej mierze były osoby w wieku aktywności zawodowej (18-59). **Drugą grupę stanowili odbiorcy w wieku 60 i więcej lat (wiek emerytalny)**. Były to 162 osoby, czyli 11% korzystających z pomocy.

Wykres 13 Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2012

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2011 r. na dzień 31.12.2010 r., powiat bielski zamieszkiwało 58.091 osób. Podczas spisu zbierano również dane dotyczące niepełnosprawności oraz osób niepełnosprawnych, jednak podanie tych informacji było dobrowolne.

W związku z powyższym można jedynie oszacować procentowe dane osób niepełnosprawnych. Szacunkowo ocenia się, że 15% populacji naszego kraju to osoby niepełnosprawne, zatem należy założyć, iż na terenie powiatu bielskiego zamieszkuje około 8.800 osób niepełnosprawnych, **zaś w mieście około 4.000 osób niepełnosprawnych.**

Tabela 19 Liczbę i rodzaj wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Stan na 31 XII	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	30.06.2013 r.
Ogółem liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w tym:	964	967	1096	1256	640
Lekkim	229	221	178	184	115
Umiarkowanym	390	386	446	474	260
Znacznym	345	360	472	478	208
Dzieci do 16 roku życia	121	121	124	120	57

Dane z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2009 - 2013

Na terenie miasta Bielsk Podlaski na rzecz osób niepełnosprawnych działają stowarzyszenia i organizacje pozarządowe. Do największych należą:

- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Szansa” w Bielsku Podlaskim – 130 członków,
- Stowarzyszenie „Serce Ludzi Ziemi Bielskiej” w Bielsku Podlaskim – 40 członków,
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym i Osobom Potrzebującym Wsparcia „Małe Marzenia” – 28 członków,
- Klub „Amazonki” w Bielsku Podlaskim – 31 osób,
- Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe w Bielsku Podlaskim – 100 członków,
- Polski Związek Emerytów i Rencistów Oddział Rejonowy w Bielsku Podlaskim – 656 członków.

W mieście niepełnosprawne dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym mają możliwość uczestnictwa w środowisku z rówieśnikami. W Przedszkolu Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi w Bielsku Podlaskim uczęszczało 21 dzieci z orzeczeniami o niepełnosprawności i 17 dzieci z opinią Poradni PP o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju.

W Zespole Szkół z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego im. J. Kostyczewicza w Bielsku Podlaskim obowiązek szkolny w roku szkolnym 2012/2013 realizowało 10 uczniów niepełnosprawnych (7 w Szkole Podstawowej i 3 w Gimnazjum). Natomiast do Zespołu Szkół Specjalnych im. Jana Pawła II (na poziomie szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły zawodowej) w roku szkolnym 2012/2013 uczęszczało 107 uczniów niepełnosprawnych.

Wnioski:

- Izolacja osób starszych samotnie mieszkających i osób niepełnosprawnych.
- Brak na terenie miasta, instytucji, która świadczyłaby osobom tego potrzebującym usługi/opieki całodobowej,
- Należy prowadzić własne rozpoznanie i monitorowanie sytuacji osób zależnych w mieście.
- Stale współpracować z partnerami społecznymi w obszarze niepełnosprawności i włączenia społecznego osób starszych.
- Należy podejmować działania na rzecz upowszechnienia Uniwersytetu Trzeciego Wieku i działalności ngo na rzecz osób niepełnosprawnych.
- W celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu ważne jest umożliwienie nauki dzieciom niepełnosprawnym fizycznie i umysłowo wraz ze swoimi zdrowymi rówieśnikami.

2.6 WYKLUCZENIE SPOŁECZNE PODOPIECZNYCH MOPS

System pomocy społecznej, jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta Bielsk Podlaski realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Do jego obowiązków należy:

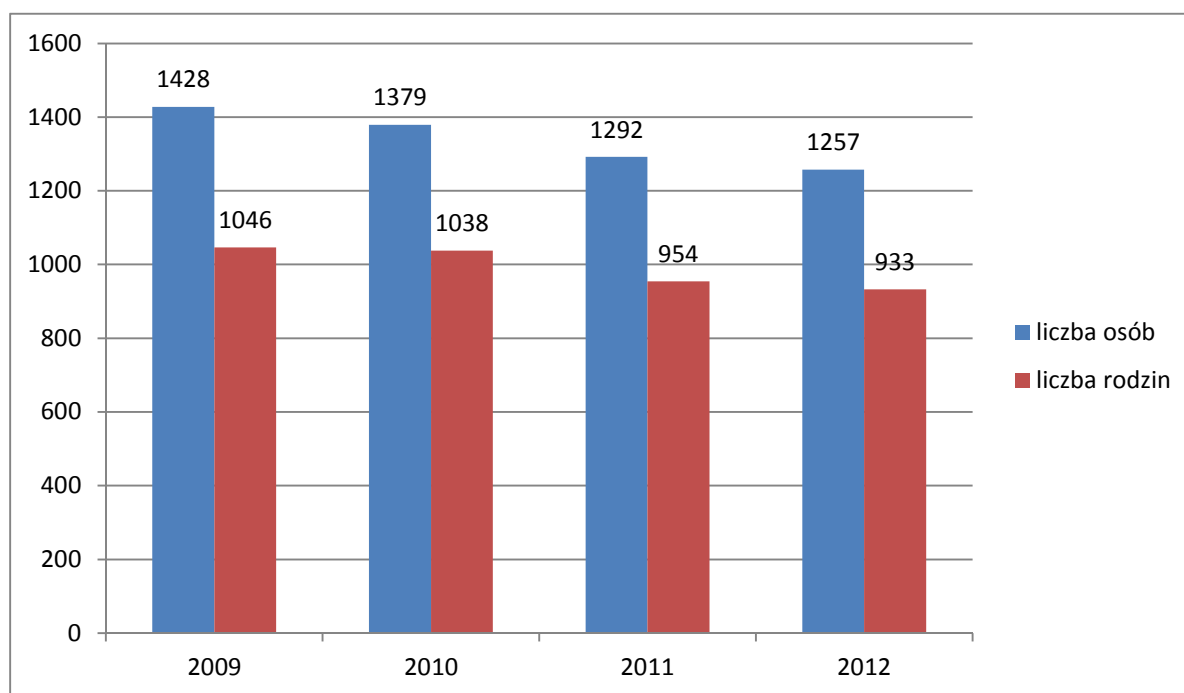
- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Ponadto obowiązujący system pomocy społecznej oraz ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie w dn. 01.01.2012 r. nałożyły na gminy obowiązek zabezpieczenia podstawowych potrzeb rodzin i dzieci oraz zadania specjalistyczne takie jak poradnictwo rodzinne, zapewnienie opieki i wychowania dzieci poza rodziną oraz finansowanie pieczy zastępczej.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” nakłada na OPS obowiązek obsługi administracyjno-technicznej Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych. Przewodniczącym Zespołu Interdyscyplinarnego został wybrany Dyrektor MOPS w Bielsku Podlaskim. W roku 2012 do Przewodniczącego Zespołu wpłynęło 16 Niebieskich Kart, które były zakładane przez różne instytucje, tj. Policję, Szkoły, pracowników socjalnych MOPS, Szpital w Bielsku Podlaskim.

Obok MOPS działania na rzecz osób wykluczonych w mieście są prowadzone przez: Środowiskowy Dom Samopomocy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Sąd Rejonowy, Prokuraturę Rejonową, Komendę Powiatową Policji, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oddział Bielsk Podlaski, Domy Pomocy Społecznej w woj. podlaskim i województw ościennych, służbę zdrowia (szpitale, POZ, przychodnie, poradnie, Dzienny Oddział Terapii Uzależnień), oświatę (Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną, szkoły i przedszkola), związki wyznaniowe i organizacje pozarządowe.

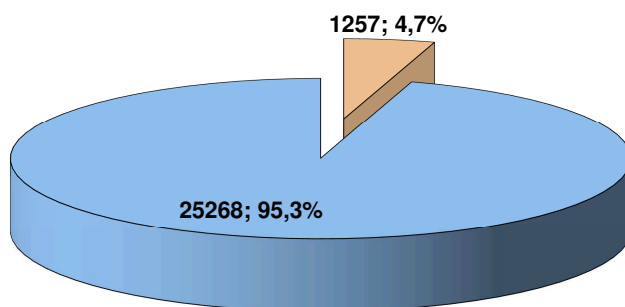
Wykres 14 Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2009 – 2012

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim.

Powyższy wykres pokazuje, że **systematycznie spada liczba rodzin korzystających** z pomocy społecznej. Nie świadczy to jednak o spadku ilości problemów społecznych. Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe (jednocześnie w rodzinie występuje np. bezrobocie, alkoholizm, przemoc, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, długotrwała choroba). W związku z tym jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz asystenturę rodziny.

Wykres 15 Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność miasta w 2012 roku

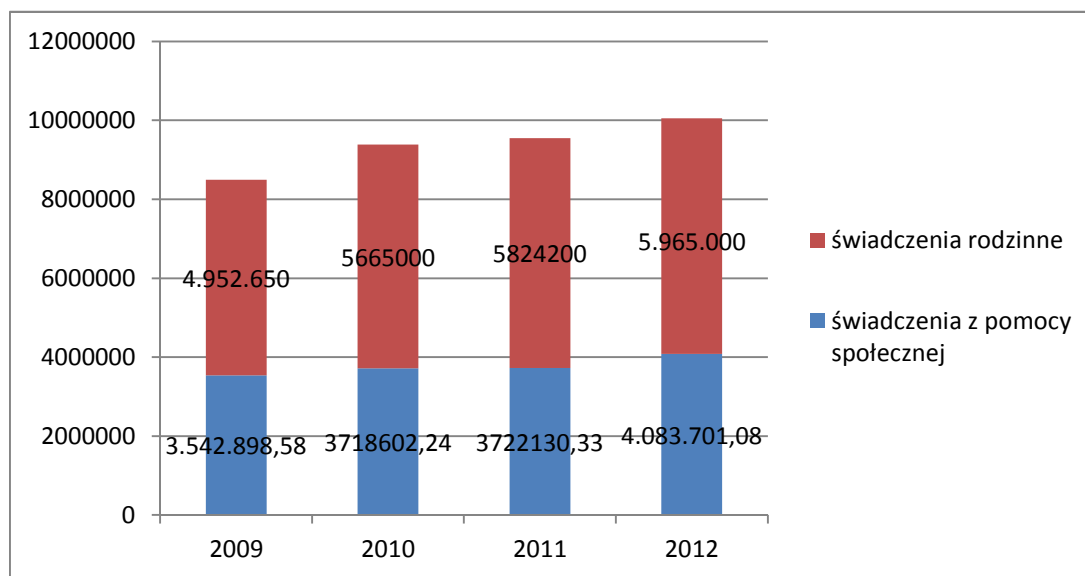

■ osoby objęte pomocą społeczną (bez świadczeń rodzinnych)
■ pozostali mieszkańcy miasta

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim.

Spośród 26.525 mieszkańców miasta, 1.257 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2012, **co stanowi 4,7% całej liczby mieszkańców miasta**. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Wykres 16 Wydatki na pomoc społeczną i świadczenia rodzinne w latach 2009 – 2012

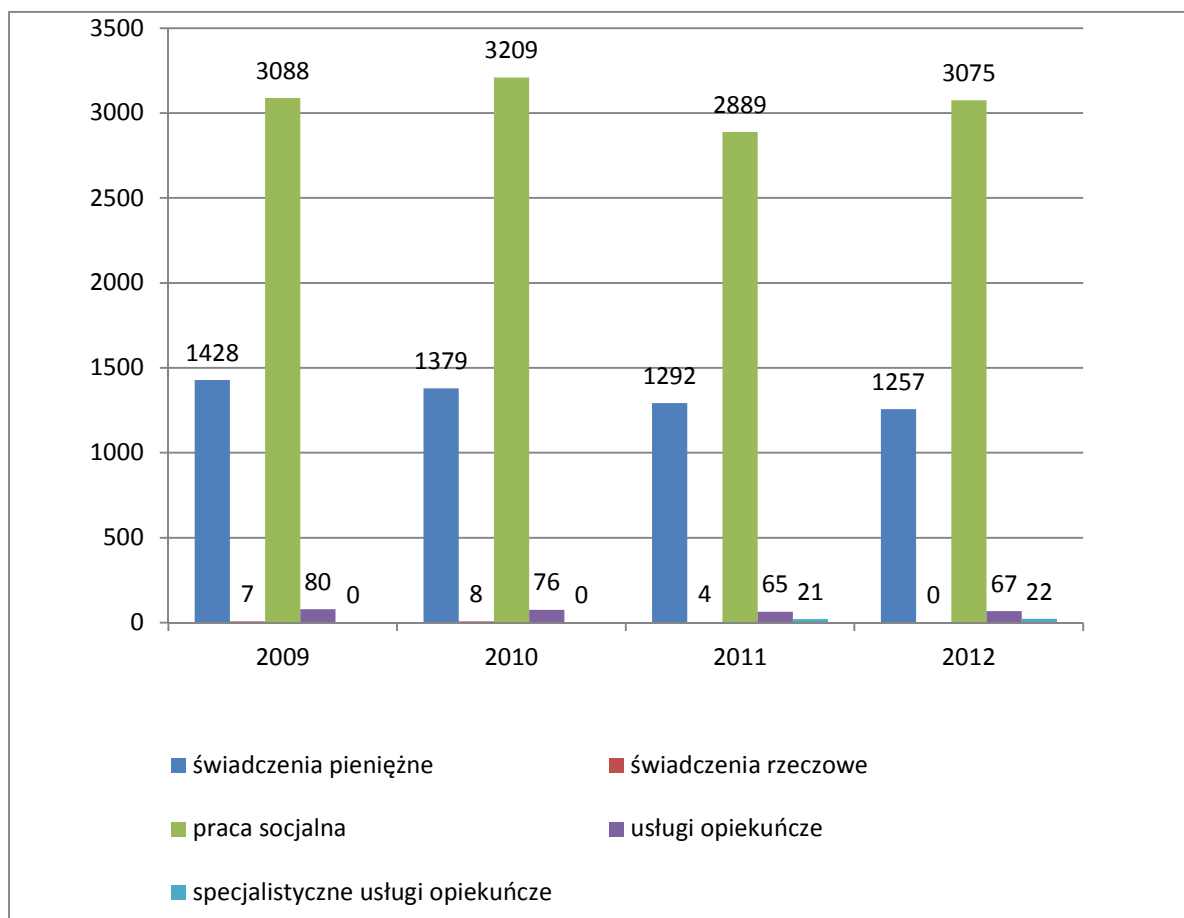

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w mieście, należy zauważyć, iż nakłady finansowe przeznaczane na wspomaganie osób i rodzin

w latach 2009-2012 systematycznie wzrastały. Środki finansowe przeznaczone na świadczenia rodzinne nadal stanowiły wysoki procent budżetu Ośrodka.

Wykres 17 Rodzaje pomocy udzielanej przez MOPS w latach 2009 – 2012 (liczba osób)

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim.

Analiza danych pozwala stwierdzić, iż udzielane przez pracowników ośrodka **porady** były najczęściej świadczoną formą pomocy. Na przestrzeni lat zauważalny jest niewielki, lecz systematyczny wzrost udzielanych porad przez pracowników socjalnych. Drugą w kolejności formą udzielanej pomocy były świadczenia pieniężne.

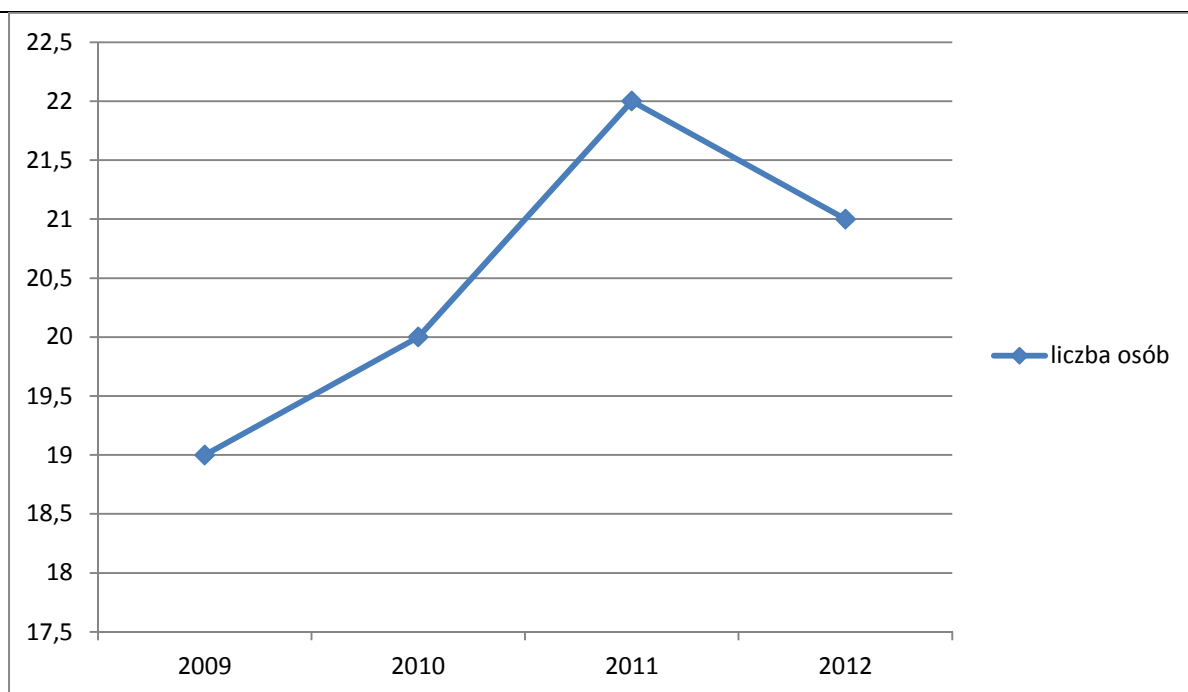
Ponadto, w latach 2009-2012 beneficjenci systemu pomocy społecznej korzystali ze świadczeń pieniężnych, usług opiekuńczych oraz pomocy rzeczowej. Od kwietnia 2011 r. Ośrodek realizuje nowe zadanie w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, pomoc ta adresowana jest wyłącznie do dzieci.

Tabela 20 Typ realizowanych świadczeń w latach 2009 – 2012

Typy świadczeń	2009	2010	2011	2012
----------------	------	------	------	------

	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	1428	1046	1379	1038	1292	964	1257	935
Rzeczowe	0	7	0	8	0	4	0	0
Praca socjalna	3088	1377	3209	1471	2889	1375	3075	1468
Usługi opiekuńcze	80	80	76	76	65	65	67	67
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	21	5	22	5

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim.

Wykres 18 Liczba osób skierowanych do Domów Pomocy Społecznej w latach 2009 – 2012

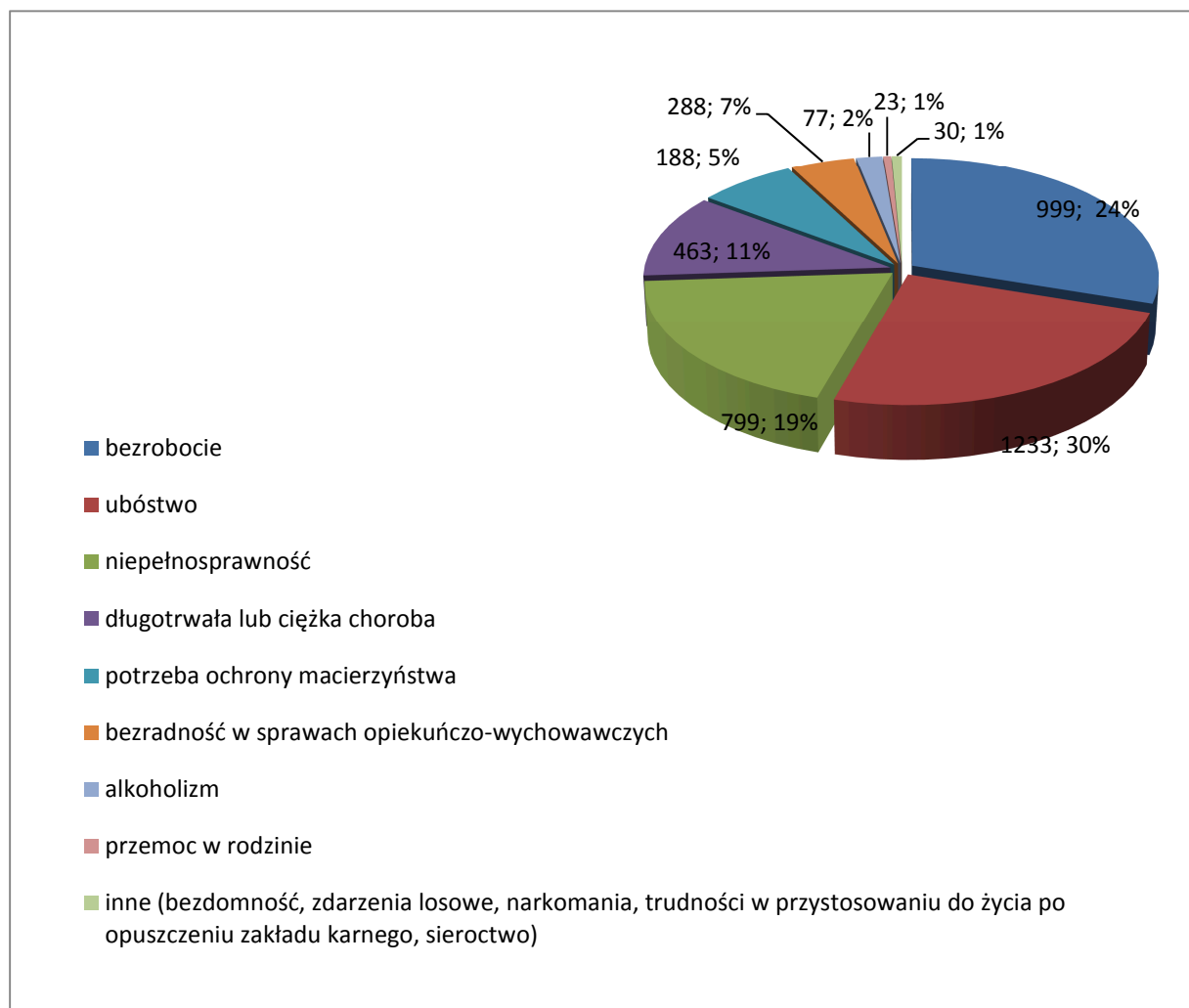
Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim.

Kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu jest zadaniem o charakterze obowiązkowym. Mieszkańcy miasta Bielsk Podlaski, którzy z powodu wieku, niepełnosprawności lub choroby nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w środowisku, mogą ubiegać się o skierowanie do DPS.

Obciążeniem finansowym gminy, a tym samym OPS jest ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w takim domu. Pensjonariusz DPS na opłacenie przeznaczają 70% swoich świadczeń (są to emerytura, renta, zasiłek stały). Świadczenia te są niskie, dlatego też pozostałą należność ponosi gmina, która skierowała mieszkańca. Problemem Ośrodka jest

duży koszt utrzymania mieszkańca w DPS, który ma znaczący wpływ na wysokość i ilość przyznawanych świadczeń pieniężnych innym grupom beneficjentów.

Wykres 19 Powody przyznawania pomocy społecznej w 2012 roku

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie kryterium dochodowego (od 1 października 2012 roku kryterium dochodowe ustalone jest na poziomie 542 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 477 zł) i 456 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 351 zł), informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

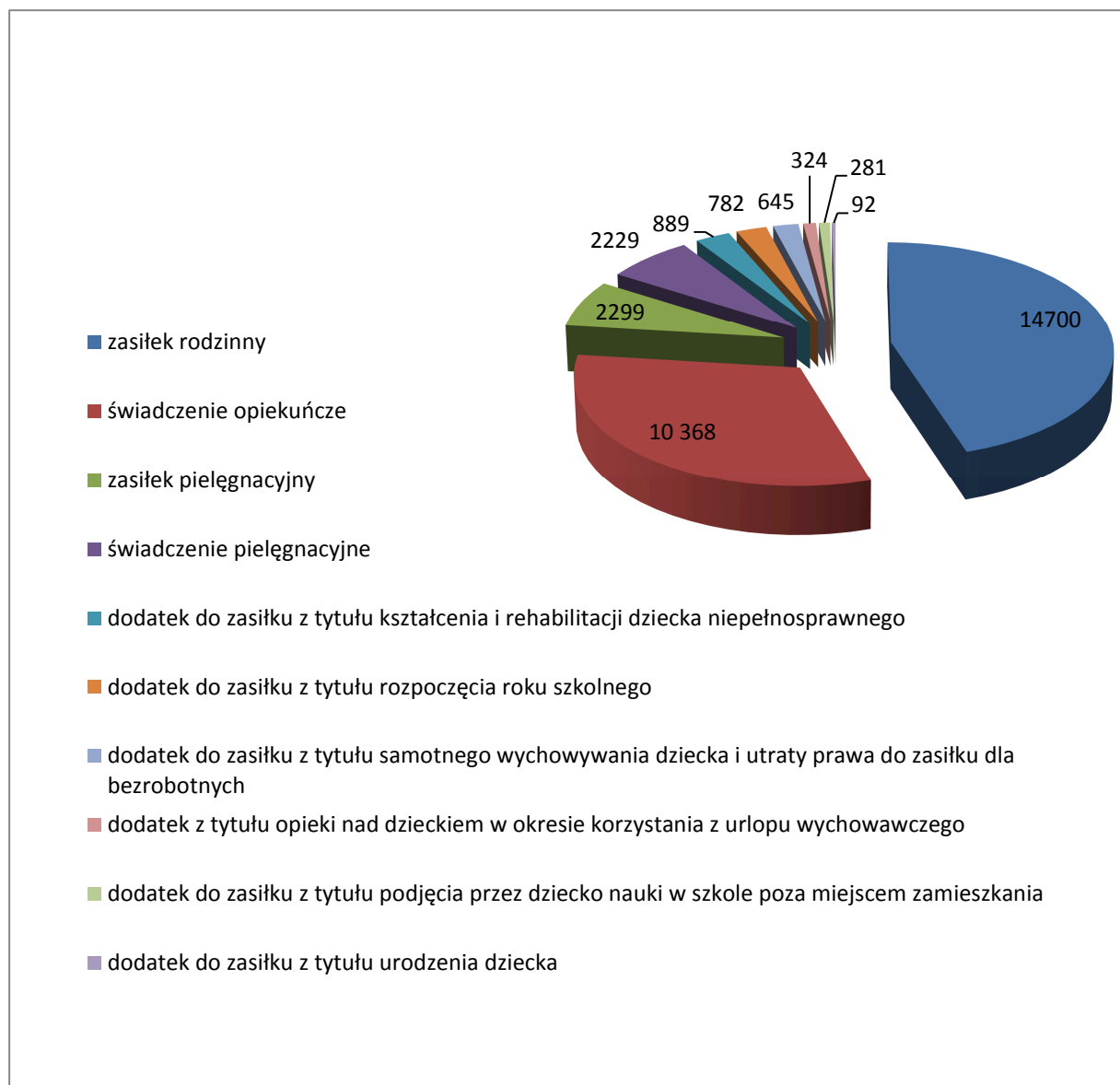
W 2012 roku MOPS w Bielsku Podlaskim udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- **bezrobocie – 1.233 osób w 496 rodzinach,**
- **ubóstwo – 999 osób w 445 rodzinach,**
- **niepełnosprawność – 799 osób w 437 rodzinach,**
- długotrwała lub ciężka choroba – 463 osób w 274 rodzinach,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 288 osoby w 67 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (ogółem) – 188 osób w 62 rodzinach,
- alkoholizm – 77 osób w 48 rodzinach,
- przemoc w rodzinie – 23 osoby w 6 rodzinach,
- bezdomność – 18 osób w 16 rodzinach,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 6 osoba w 4 rodzinach,
- zdarzenia losowe – 3 osób w 2 rodzinach,
- narkomania – 2 osoby w 2 rodzinach,
- sieroctwo – 1 osoba.

Z powyższych danych wynika, że pomoc była adresowana w pierwszej kolejności do osób w wieku produkcyjnym. Osoby te bardzo często nie są w stanie zaspokoić sobie i swoim rodzinom podstawowych potrzeb życiowych i bytowych. Znaczną część grupy odbiorców pomocy społecznej stanowiła młodzież oraz dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym, którym dofinansowano obiady w szkołach i przedszkolach.

Wykres 20 Świadczenia rodzinne przyznane przez MOPS w 2012 roku

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku oraz świadczenia opiekuńcze, zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne.

Przyczyny udzielania w 2012 r. przez MOPS wsparcia osobom i rodzinom:

- zasiłki rodzinne – 14.700 świadczeń,
- zasiłki pielęgnacyjne – 2.299 świadczeń,
- dodatki do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego – 782 świadczenia,
- dodatki do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego – 889 świadczeń,

- dodatki z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego – 324 świadczenia,
- świadczenia pielęgnacyjne – 2.229 świadczeń,
- dodatki do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania – 281 świadczeń,
- dodatki do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka – 92 świadczenia,
- dodatki do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych – 645 świadczeń,
- świadczenia opiekuńcze – 10.368 świadczeń.

Wnioski:

- 1.257 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2012, co stanowi 4,7% całej liczby mieszkańców miasta
- główną przyczyną korzystania z pomocy instytucji przez rodziny jest bezrobocie i ubóstwo. Pomoc była adresowana w pierwszej kolejności do osób w wieku produkcyjnym.
- rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe. W związku z tym jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz asystenturę rodziny.
- dane demograficzne pokazują, że w najbliższych latach będą narastały problemy z osobami w podeszłym wieku polegające na zapewnieniu im częściowej lub całodobowej opieki.